

Motivace žáků k lepším výsledkům na střední škole v okrese Břeclav

Karel Otáhal

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Karel Otáhal
Osobní číslo: H18128
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Motivace žáků k lepším výsledkům na SŠ

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti motivace, středního školství a adolescence.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníků.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Seznam doporučené literatury:

- CHRÁSKA, Miroslav, 2007. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
- KOHOUTEK, Rudolf, 2006. Úvod do psychologie: psychologie osobnosti a zdraví žáka. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Pedagogika (Grada). ISBN 80-210-4077-7.
- KRAUS, B., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ, 2014. Základy sociální pedagogiky: dětství a dospívání. Vyd. 2. Praha: Portál. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-262-0643-9.
- PRŮCHA, J., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ, 2013. Pedagogický slovník: psychologie osobnosti a zdraví žáka. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-262-0403-9.
- VÁGNEROVÁ, M., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ, 2005. Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Karolinum. Pedagogika (Grada). ISBN 80-246-0956-8.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 27. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k větší výdělku dosaženému školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zaměřuje na zjištění ideální motivace žáků, za účelem dosažení lepších výsledků na středních školách, jako jsou gymnázia, odborná učiliště a ostatní střední školy. Tato práce je rozdělena na teoretickou část a praktickou část. V teoretické části jsou vysvětleny pojmy, jako jsou motivace, motiv, hodnota apod.. V praktické části byl vyhodnocen výzkum, jehož výsledky byly získány na gymnáziu, odborném učilišti a střední škole. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaká je nejvyskytovanější forma motivace na středních školách, učilištích a víceletých gymnáziích. Tento výzkum by mohl být přínosný v oblasti školní motivace.

Klíčová slova: motivace, potřeby, motiv, hierarchie potřeb, kognice, afektivita, efektivita

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on finding students' ideal motivation to achieve better results in secondary schools, such as grammar schools, vocational schools, and other secondary schools. This work is divided into a theoretical part and a practical part. The theoretical part explains concepts such as motivation, motive, value, and other terms connected with this area. In the practical part, the research was evaluated. The results were accessed at a grammar school, vocational school and high school. The aim of the research was to find out what is the most common form of motivation in secondary schools, vocational schools and multi-year grammar schools. This research could be beneficial in the field of school motivation.

Keywords: motivation, needs, hierarchy of needs, cognition, affectivity, efficiency

Děkuji paní PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D. za odborné vedení při vypracování bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MOTIVACE.....	12
1.1 MOTIVACE CHOVÁNÍ	13
1.2 POTŘEBY A JEJICH ZAMĚŘENÍ	13
1.3 NENAPLNĚNÍ POTŘEB	14
1.4 STANDARDY A BARIÉRY V PROCESU NAPLŇOVÁNÍ POTŘEB	14
1.5 MASLOWOVA HIERARCHIE POTŘEB	15
1.6 ALDEFEROVA TEORIE ERG	17
1.7 MURRAYHO TEORIE POTŘEB.....	18
1.8 FRANKLOVA TEORIE POTŘEB	18
1.9 VROOMOVA TEORIE OČEKÁVÁNÍ.....	18
2 MOTIV A MOTIVAČNÍ PROCES.....	20
2.1 MOTIV.....	21
2.2 KLASIFIKACE MOTIVŮ	21
3 MOTIVACE ŽÁKŮ K UČENÍ.....	23
3.1 VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ MOTIVACE	23
3.2 VNITŘNÍ MOTIVACE.....	24
3.3 VNĚJŠÍ MOTIVACE	24
3.4 METODY ROZVÍJENÍ MOTIVACE	25
3.5 DEMOTIVUJÍCÍ ČINITELÉ UČENÍ	27
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	28
4 VÝZKUM.....	29
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	29
4.1.1 Otázky a hypotézy.....	30
4.2 VÝBĚR VZORKU.....	31
4.3 VÝZKUMNÁ TECHNIKA	32
4.4 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	33
5 VÝZKUM.....	37
5.1 KTERÁ FORMA MOTIVACE MÁ NEJČASTĚJŠÍ VÝSKYT A ZJIŠTĚNÍ ROZDÍLŮ MEZI VZDĚLÁVACÍMI INSTITUCEMI	37
5.2 DOMINUJÍCÍ MOTIVY ZÁVISLÉ NA VĚKU	49
5.3 KTERÝ MOTIV SE NEJVÍCE VYSKYTUJE U DÍVEK.....	52
5.4 KTERÝ MOTIV SE NEJVÍCE VYSKYTUJE U CHLAPCŮ.....	55

5.5	ROZDÍLY V MOTIVECH U ŽÁKŮ ALESPŮŇ S JEDNÍM RODIČEM, CO MÁ VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ.....	57
6	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	60
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
	SEZNAM OBRÁZKŮ	64
	SEZNAM TABULEK.....	65
	SEZNAM PŘÍLOH.....	66

ÚVOD

V dnešním světě je na studenty všech středních škol, gymnázií i odborných učilišť kladen velký tlak. Studenti si mohou myslet, že pokud chtějí zapadnout do společnosti a být jí jakýmkoliv způsobem prospěšní, potřebují vzdělání. Aktuálně se společnost dostává do čtvrté průmyslové revoluce. V důsledku toho pracovních míst pro lidi bez vzdělání ubývá a vzniká velká konkurence na zbylá pracovní místa. Je tedy potřeba být co nejlepší.

Proto, aby student byl co nejlepší, potřebuje snahu, talent a vzdělání. Zde se dostává do popředí motivace, která má dnes ve vzdělávacích institucích obrovskou roly. Pokud studenti budou málo nebo špatně motivováni, nebudou dosahovat takových výsledků, jako dosahují studenti, kteří jsou motivováni dostatečně a správně.

Cílem práce je zjistit, který druh motivace se nejvíce vyskytuje na středních školách, gymnáziích a odborných učilištích v okrese Břeclav.

V teoretické části bakalářské práce se věnuji pojmům, jako jsou motivace, potřeba, hierarchie potřeb apod..

V praktické části bakalářské práce jsem prováděl on-line výzkum s cílem zjistit, která forma motivace se nejčastěji vyskytuje na středních školách, učilištích a víceletých gymnáziích v okrese Břeclav. Skutečnosti, které jsem z výzkumu zjistil, jsem následně porovnával mezi sebou a následně zde interpretoval možnosti jejich vzniku a existence.

Dále jsem se zaměřil na zjišťování rozdílů mezi motivací chlapců a motivací dívek, rozdíly v motivaci na základě věku a v poslední řadě rozdíly v motivaci na základě vzdělání rodičů.

Práci lze následně využít v kontextu zlepšení motivace žáků středních škol, gymnázií a odborných učilišť. Uplatnění výsledků z bakalářské práce v praxi může pomoci při tvorbě vzdělávacích programů ve vzdělávacích institucích a tedy pomoci studentům dosáhnout vysněných školních i pracovních cílů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MOTIVACE

V psychologii je problematika motivace označována za značně rozsáhlou a ne zcela uzavřenou. Je to především proto, že nám v rámci tohoto procesu vstupuje do interakce celá řada proměnných, které významně ovlivňují konečný výsledek. Na co jedinec zaměří svůj zájem, je ovlivněno mnoha faktory, například jeho osobností, jeho dosavadními zkušenostmi, jeho schopnostmi, osvojenými dovednostmi i jeho hierarchickým uspořádáním hodnot. V souvislosti s motivací jedince musíme připustit, že součástí celkového profilu osobnosti, který významně ovlivňuje motivaci je i motivační profil jedince, který představuje relativně stálou a dlouhodobou orientaci i preference v oblasti motivace. K problematice motivace existuje velké množství přístupů, které uplatňují různé výkladové principy.

V psychologii není pojmu motivace přisuzován zcela jednotný obsah. Pojem vznikl z latinského slova „movere“, které znamená hýbat, pohybovat. V literatuře se uvádí, že jde o proces usměrňování, udržování a energetizace chování, které vychází z biologických zdrojů (Hartl, Harlová, 2000).

Bedrnová, Nový a kol (1998) vysvětlují, že již zmíněný pojem motivace vyjadřuje skutečnost, že v lidské psychice působí specifické, ne vždy zcela vědomé či uvědomované vnitřní hybné síly- pohnutky, motivy. Tyto činnosti člověka jako jsou chování, poznávání, prožívání a jednání, určitým směrem orientují, v daném směru ho aktivizují a vzbuzenou aktivitu udržují. Působení těchto sil se projevuje jako motivace v podobách motivované činnosti a motivovaného jednání.

Atkinson (1996) vysvětluje tento pojem jako stav, který vede k aktivitě osoby daným směrem a který je subjektivně vnímán jako vědomá touha po čemkoliv.

Bedrnová, Nový a kol. (1998) a Hartl a Hartlová (2000) podobně uvádějí, že motivace působí současně ve třech rovinách. První rovina určuje zaměřenost a orientaci osoby, druhá rovina určuje intenzitu, s jakou se jedinec snaží o dosažení cíle a třetí rovina je určena vytrvalostí, s jakou se snaží jedinec překonávat různé vnější i vnitřní překážky.

Autoři Hrabal, Man, Pavelková (1989) uvádějí motivaci, jako kombinaci vnitřních i vnějších faktorů, které:

1. vzbuzují, aktivují, dodávají energii lidskému jednání a prožívání;
2. zaměřují toto jednání a prožívání určitým směrem;
3. řídí jeho průběh, způsob dosahování výsledků;
4. ovlivňují též způsob reagování jedince na jeho jednání a prožívání, jeho vztahy k ostatním lidem a ke světu.

Podle Plhákové (2005) lze motivaci definovat jako souhrn všech intrapsychických dynamických sil a motivů, které aktivizují a organizují chování a prožívání, za účelem změnit existující nepříznivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.

1.1 Motivace chování

Motivace chování jedince může vycházet z vnitřní potřeby člověka nebo z vnějšího působení tzv. incentive. Chlapec si šel hrát s balónem, protože se nudil – neměl dostatečně uspokojenou potřebu aktivity nebo také proto, protože má nový balón, který ho zaujal - vzbudil tuto potřebu. Potřeby a incentive jsou základní zdroje lidské motivace. (Helus, 1979).

Incentivy jsou vnější podněty, jevy, které mají vlastnost vzbudit a i uspokojit lidské potřeby. Rozlišujeme incentive pozitivní a negativní. Je-li potřeba vzbuzena, vzniká motiv, důvod, pro který člověk začíná jednat určitým způsobem. Motivy se vytvářejí ve vzájemné interakci potřeb a incentive a jsou již v těsném vztahu chování člověka (Helus, 1979).

1.2 Potřeby a jejich zaměření

Potřeby člověka existují jen v celku, neexistují izolovaně. Existují ve složitých vzájemných vztazích a jsou součástí osobní sféry potřeb. Sféra potřeb je uspořádána hierarchicky. Vývojovým základem osobní sféry potřeb jsou potřeby fyziologické, které má člověk společně se živočichy. Do fyziologických potřeb patří potřeba potravy, tepla, světla, potřeba aktivity a sexuální potřeba. Fyziologické potřeby můžeme také označit jako potřeby primární. Potřeby fyziologické jsou vrozené, člověk je má automaticky od narození. Ve

stádiu ontogenéze se začnou vytvářet potřeby sekundární, uváděné jako psychické. Sekundární potřeby jsou odrazem charakteru člověka a jejich rozvoj je podmíněn především společností a společenskými vlivy na jedince (Hrabal, 1948).

1.3 Nenaplnění potřeb

Při nenaplnění potřeb mohou nastat různé druhy potíží, jako jsou například potíže psychické a somatické. Šamánková (2011) řadí mezi psychické potíže úzkost, nesoustředěnost a nervozitu. Mezi somatické potíže řadí autorka poruchy, které navazují na základní nenaplnění fyziologických potřeb, například spánek, problémy s výživou atd.. Často vyskytovaná je porucha srdečního rytmu. Nenaplnění základních potřeb často, podle autorky, způsobuje stres, deprivaci nebo depresi. Ve výsledku se může tenhle deficit projevit slovní nebo fyzickou agresí.

1.4 Standardy a bariéry v procesu naplňování potřeb

Standard je podle Šamánkové (2011) chápán jako úroveň, které by mělo být dosaženo v procesu naplňování našich osobních potřeb.

Při uspokojování potřeb se mohou objevit bariéry. Dostatek informací o těchto překážkách nám může pomoci k předcházení jejich vzniku. (Šamánková, 2011)

Šamánková (2011) vymezuje možné typy bariér:

- osobní bariéra,
- psychická bariéra,
- jazyková bariéra,
- fyziologická bariéra,
- bariéra z prostředí,
- neporozumění sdělovanému,
- vyslovení a přijímání omluvy,
- vyslovení a přijímání kritiky,
- vyslovení a přijímání pochvaly,
- řeč těla,
- zpětná vazba.

Důležitou oblastí při naplňování lidských potřeb jsou podle autorky komunikační dovednosti. Při komunikačním procesu by měly být dodržovány základní zásady rozhovoru. Základní zásadou rozhovoru je například naslouchat tomu, co člověk říká nebo dodržovat a respektovat proximické zóny druhých lidí. (Šamánková, 2011)

1.5 Maslowova hierarchie potřeb

Psycholog Abraham Harold Maslow popisuje teorii, která tvrdí, že lidé jsou motivováni určitými potřebami. Potřeby, které motivují lidi, tvoří hierarchickou strukturu. Potřeby se rozdělují do dvou skupin a to odstranění nějakého nedostatku, neboli D- potřeby a dosažení hodnoty neboli B- potřeby. (Šamánková, 2011)

V roce 1954 vydal Maslow knihu, která nesla název „Motivace a osobnost“, ve které popisuje svou světoznámou hierarchii teorie potřeb. Potřeby byly rozděleny do pětiúrovňového modelu dle naléhavostí, od těch nejméně naléhavých až po ty nejvíce naléhavé. První čtyři úrovně potřeb spadají do D potřeb, které jsou zde označeny jako nedostatkové, deficitní. Dále Maslow dělí potřeby nižší a vyšší. (Plháková, 2004)

K nižším spadají fyziologické potřeby, jako je například potřeba jídla, pití, tepla a světla, odpočinku, sexuálního vyžití a uvolnění napětí. Pokud nejsou tyto potřeby uspokojeny, mohou ovládnout prožívání a jednání jedince. Mezi nižší potřeby spadá potřeba bezpečí. Pokud nedojde k saturaci nižších potřeb, je zde šance na výskyt pocitu strachu, smutku nebo hněvu. (Smékal, 2007)

Do vyšších potřeb spadá například potřeba lásky, sounáležitosti a uznání.

Drapela (2003) uvádí, že vyšší potřeby zajišťují duševní pohodu a rozvoj osobnosti. Při neuspokojení vyšších potřeb se mohou vyskytnout pocity úzkosti a neklidu, kdy jedinci často nemusí být známa příčina.

Podle Maslowa, spadá pátá úroveň, tedy potřeba seberealizace do B-potřeb. B-potřeby dále definuje jako potřeby bytí neboli metapotřeby či metamotivaci. Také je označuje jako růstové potřeby, kdy při jejich uspokojování roste jejich intenzita. (Plháková, 2004)

Potřeba seberealizace je nikdy nekončící proces, který postupuje čím dál více nahoru v pyramidě hodnot. Čím výše jedinec postoupí, tím více může dosáhnout štěstí, pokoje a bohatství ve vnitřním životě. (Maslow, 1970 in Drapela, 2003) Jako první se musí uspokojit potřeby nižší úrovně, aby bylo možné uspokojovat potřeby vyšší úrovně. Pokud nejsou uspokojeny nižší potřeby, není možné uspokojovat potřeby vyšší úrovně. Potřebu

seberealizace je možné uspokojovat až tehdy, když jsou uspokojeny všechny ostatní potřeby. (Drapela, 2003)

V hierarchii lidských potřeb existují podle Maslowa dva typy hodnot. Deficientní hodnoty (D-hodnoty) a hodnoty bytí (B-hodnoty). (Nakonečný, 2009)

Smékal přehledně uvádí Maslowův systém (2007):

Základní potřeby	Charakteristika potřeb	Následky ohrožení nebo nemožnosti uspokojit je
5. Potřeba seberealizace 4. Potřeba uznání, úcty 3. Potřeba lásky 2. Potřeba bezpečí 1. Fyziologické potřeby	Relativně složité, abstraktní a koncentrované mimo jedince. ↕ Relativně jednoduché a koncentrované na osobu.	Úzkost, neklid, napětí. ↕ Smutek, strach, hněv.

Obr.č. 1 Přehledná hierarchie potřeb (Smékal, 2007)

Obr.č. 2 Maslowova pyramida potřeb (Plháková, 2004)

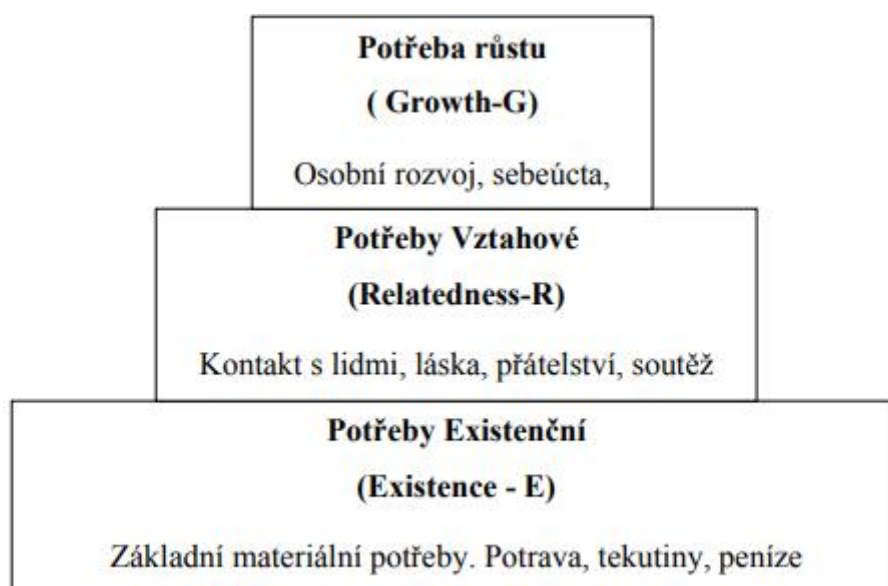
- Základní tělesné, fyziologické potřeby – potřeby, které se nacházejí v každém člověku, jsou to potřeby: kyslíku, výživy, sexu, spánku, apod. Pokud nejsou potřeby uspokojovány, negativně působí na všechny osobnostní funkce. (Drapela, 2003)

- Bezpečí a jistota – V každém člověku je potřeba pocitu bezpečí a jistoty. Tyto potřeby jsou důležité po celý život jedince, nejvíce se ovšem vyskytují v raném věku a dětství. (Drapela, 2003)
- Lásky, přijetí, spolupatričnost – Další v pyramidě hodnot je hodnota lásky, přijetí a spolupatričnosti. Člověk po uspokojení nižších potřeb touží po lásce a touží být přijmutý ostatními. (Drapela, 2003)
- Uznání, úcta – Potřeba, pro její naplnění jedinec potřebuje uznání druhých. (Plháková, 2004)
- Seberealizace – Je potřeba, pro její naplnění se jedinec musí sebezdokonalovat v mnoha směrech. Například seberealizace svých schopností nebo seberealizace svého duševního potenciálu. (Plháková, 2004)

Po Maslowově smrti bylo jeho dílo upraveno následovníky. Byly zde přidány nové úrovně potřeb – kognitivní potřeby (poznání) a estetické potřeby (krása). (Horská, 2009)

1.6 Aldeferova teorie ERG

Lokšová, Lokša (1999) uvádějí Aldeferovu teorii. Základem teorie je hierarchie potřeb, podle teorie ERG. Aldeferova teorie redukuje verzi Maslowovy pyramidy hodnot. Můžeme se také setkat s názvem „Teorie tří motivačních faktorů“. Teorie pojednává o tom, že člověk může být motivován všemi třemi stupněmi současně.

Obr.č. 3 Alderferův ERG model (Lokšová, Lokša, Praha 1999)

1.7 Murrayho teorie potřeb

Murray, autor Murrayho teorie potřeb, rozděluje potřeby to dvou hlavních skupin:

- primární (viscerogenní) - jsou vytvářeny a uspokojovány nepravidelným fyziologickými procesy.
- sekundární (psychogenní) jsou na základě činnosti mozku uloženy v psychickém či povahovém uzpůsobení, jejich vzorce tvoří podstatu osobnosti (Plháková, 2004).

Murray měl za to, že když chtějí psychologové pochopit smysl libovolného psychického procesu, nesmí opomenout data získaná z dlouhodobého klinického sledování jedinců. (Plháková, 2004).

1.8 Franklova teorie potřeb

Rakouský neurolog a psychiatr Viktor Emanuel Frankl definoval tři dimenze osobnosti, a to fyziologickou, psychologickou a noologickou (neboli nooickou). Podle jeho teorie opomíjené fyziologických potřeb má za následek tělesné onemocnění. Opomíjení psychologických potřeb má za následek emoční problémy a opomíjení noologických potřeb může způsobit problém v jádru osobnosti. (Drapela, 2003)

1.9 Vroomova teorie očekávání

Autor teorie očekávání je profesor Viktor Vroom. Vroom potvrdil, že pokud jsme přesvědčeni o dosažitelnosti a přitažlivosti cíle a také způsobu cesty k cíli, pak jsme motivováni k dosažení cíle. (Šamánková, 2011)

Vroomova teorie spadá do kategorie teorií očekávání, jelikož jsou klíčovými pojmy očekávání a valence. Obecnou myšlenkou teorií očekávání je, že síla směřování k určité činnosti závisí na síle očekávání a důsledkem této činnosti je získání určité hodnoty. (Nakonečný, 1992)

Vroom popisuje motivační sílu a dodává, že při rozhodování o našem chování upřednostníme takové, které má motivační sílu největší. Motivace ovlivňuje člověka ve třech elementech:

- Valence (hodnota) – přesvědčení o přitažlivosti cíle,
- Instrumentality – souvislost výsledků stejné činnosti kategorie a přesvědčení o jeho dosažení,
- Expectancy (očekávání) – přesvědčení, že jednání povede k očekávanému cíli.

Je nutné, aby jedinec byl přesvědčený o tom, že cíl je splnitelný a že způsob, kterým se chystá cíle dosáhnout, je vhodný, etický a že jsou vytyčené cíle zasloužené. (Šamánková, 2011)

2 MOTIV A MOTIVAČNÍ PROCES

Stěžejním tématem této kapitoly je „Motiv“. Zaměřil jsem se na vznik motivu a především na průběh procesu motivace. Lokšová, Lokša (1999) označují vnější podněty jako incentive. Ty mají schopnost vyvolat a většinou i uspokojit potřeby člověka. Incentivy mohou být pozitivní nebo negativní. Příkladem pozitivního incentive, může být odměna, příkladem špatného zase trest.

Motivační proces je proces, při kterém dochází k motivaci. Aktualizace určité potřeby je základní spouštěč vzniku motivu. Existují dva způsoby, při kterých se to může stát:

- dlouhotrvajícím obdobím, kdy nebyla tato potřeba uspokojována,
- objevením se incentive, na kterou je potřeba vázána.

Pokud není uspokojeno více potřeb, nebo pokud se jsou incentive protikladné, může se vyskytnout motivační konflikt.

Hrabal, Man, Pavelková (1989), uvádí 4 možné konflikty:

- konflikt dvou pozitivních sil (žák má možnost vybrat si odměnu ze dvou odměn, které jsou mu nabídnuty.)
- konflikt dvou negativních sil (žák je v situaci, kde má udělat něco nepříjemného – např. referát do neoblíbeného předmětu, při jehož nesplnění mu hrozí trest),
- konflikt pozitivní a negativní síly (například pokud se naučím na test, dostanu jedničku, pokud se nenaučím na test, dostanu pětku.),
- konflikt několika negativních a několika pozitivních sil (například, žák si může zvolit trest).

Během motivačního procesu se může stát, že je uspokojení aktualizované potřeby nesplněno. Nastává frustrace. Například student má psát bakalářskou práci, ale zjistí, že všechny knihovny jsou zavřené. Na frustraci se dá reagovat několika způsoby. Nejčastějším mechanismem je útok nebo únik. Dalšími způsoby vyrovnání se s frustrací jsou:

- kompenzace = člověk vyhledá náhradní řešení pro uspokojení potřeby (informace si žák najde jinde než v literatuře),
- racionalizace = člověk si rozumově zdůvodní, proč nedošlo k uspokojení,

- bagatelizace = např. student, co dostane špatnou známku, začne říkat: „Nezáleží mi na tom“

V situaci, kdy nemůže dojít k uspokojení potřeb neprodleně, tzn. vyžaduje dlouhodobý proces, dochází k procesu vytyčování cílů. Příklad : Žák chce pracovat jako programátor v nadnárodní firmě. Ke splnění cíle je zapotřebí: dovednost v oblasti programování, znalost anglického jazyka a řidičský průkaz. Žák si musí uvědomit, že bez jeho snahy to samo nepůjde a musí pro dosažení svého cíle investovat spoustu práce. Dlouhodobé cíle se transformují do podoby významných motivačních činitelů. Velkou roli zde však má i rodina, jako žákova primární skupina. Lokšová, Lokša (1999)

2.1 Motiv

Motivy předávají lidskému chování určitý smysl, které může nebo nemusí být z hlediska společnosti přijatelný v oblasti uznávaných společenských norem a hodnot. Motiv lze definovat jako pohnutku chování, tedy jednání vedoucí k uspokojení naší potřeby. Potřeba může být pocíťována jako nedostatek nebo naopak nadbytek, tedy něco, co vyvede organismus z rovnováhy. Uspokojováním potřeby dochází k obnovení ztracené rovnováhy. Motiv můžeme pochopit buď jako působící sílu a jednak jako dispozici ke vzniku působící síly. Člověk je zde obsazen do role aktivního činitele. Motiv vzniká na základě vnitřních podmínek nebo vlivem vnitřního stavu člověka. Většinou působí sedm motivů naráz. Děje se takto z důvodu různorodé skladby působících motivů a různorodou možností dosažení stanoveného cíle. (Kohoutek, 2000).

2.2 Klasifikace motivů

Dle Hrabala, Mana & Pavelkové (1989) lze rozlišit motivace, tedy motivy a vnější motivující podněty, které jsou často označovány jako tzv. incentive. Podnět se může stát incentive jen v určitém vztahu ke stávajícím motivacím, respektive motivům.

Jednou z nejběžnějších klasifikací je klasifikace z hlediska vzniku motivu, při této klasifikaci lze dělat motivy na primární a sekundární. Místo termínu motiv zde můžeme naléznout i termíny jako jsou potřeba nebo drive. Pro rozdělení motivů na primární a sekundární využíváme dvou kritérií:

- fyziologické hledisko, podle něhož jsou primární motivy ty, které jsou založeny na fyziologických dějích v organismu.

- hledisko srovnávací psychologie, kdy primární motivy jsou podle tohoto kritéria ty, které má člověk společné s vyššími živočichy. Sekundární motivy jsou pak všechny ostatní. Někteří autoři používají i jiné pojmy než primární a sekundární potřeby, které jsou ale s těmito srovnatelné. Je to například označení organické a duševní, biogenní a sociální, materiální a kulturní nebo termín viscerogenní a psychogenní potřeby pocházející od Murraye (Homola, 1972)

Velmi rozdílně je mezi psychology vnímán mechanismus vzniku a stupně vzájemné závislosti primárních a sekundárních motivů. I když názory k této problematice lze shrnout podle Homoly (1972) do čtyř základních skupin:

1. Instinktová, u této teorie není uznán termín sekundární motiv. Stoupenci této teorie také ve svém tvrzení uvádějí, že existuje závislost mezi primárním a sekundárním motivem. Z mnoha výzkumů, které byly realizovány na zvířatech vyplývá, že sekundární motivy považujeme za vrozené. V současné době je psychologii odmítána z důvodu, že zastává názor, že sekundární potřeby jsou získané.

2. Druhá skupina psychologů tvrdí svébytnost nefyziologických motivů a sdílí názor, že spousta lidských motivů je převzatá nebo utvářena vlivem sociálního prostředí. Motivů jsou považovány za důsledek učení, ale nepředpokládá se vztah k fyziologickým potřebám. Sekundární motivy jsou považovány za následek sociálních interakcí bez přítomných nebo historických kořenů ve fyziologickém uspokojení.

3. Genetická skupina má velkou řadu příznivců, kteří stojí za názorem, že všechny nefyziologické motivy jsou považovány za odvozené nebo za následek biologických primárních motivů.

4. Lze také popsat čtvrtou skupinu psychologů, která rovněž jako skupina instinktová nepřijímá termín sekundární motiv, ačkoli z jiného hlediska. Pojem sekundární motiv se podle zastánců této teorie týká chování. Jde o následky minulého učení, nikoli o motivační operace. Sekundární motivy lze podle nich vysvětlit ze zdrojů, způsobů a mechanismů posilování.

Člověk nebývá motivován pouze jedním z motivů, ale vesměs se na motivovaném jednání podílí komplex motivů, které se navzájem ovlivňují (Homola, 1972).

3 MOTIVACE ŽÁKŮ K UČENÍ

Předchozí kapitola byla zaměřena na význam pojmů motivace a motiv. Vysvětlili jsme si, že pojem motivace je chápán jako souhrn činitelů, které ovlivňují chování člověka. Hlavní činitel motivačního procesu se nazývá motiv. Další kapitoly se zaměří na jednotlivé druhy a způsoby motivace, které mohou mít vliv, mohou ovlivňovat vztah k učení.

3.1 Vnitřní a vnější motivace

U motivace z oblasti školství se rozlišuje dvojí typ motivace a to vnější a vnitřní. Vymezit je však není jednoduché. Podle Hrabala (1989) je vnitřní motivace taková, která převážně vyplívá z poznávacích potřeb žáka. Žák, který je vnitřně motivován, se látku učí, protože pro něj představuje zdroj poznání (nová látka, která se ve škole učí, ho zajímá). Podstatné je zde to, že jde o vnitřní motivaci z oblasti učební činnosti (sama činnost uspokojuje danou potřebu). Účastnění se v činnostech, které nás zajímají, bývá velmi spontánní a zaměření na ně je autentické. Když něco děláme, děláme to zcela z vlastní vůle. V opačném případě, jsou-li prostřednictvím učební činnosti uspokojovány jiné potřeby (studenti se učí, protože chtějí dosáhnout určitého cíle, dobrá známka, pochvala, obdiv spolužáků nebo pochvalu od rodičů) v tomto případě hovoříme o vnější motivaci.

Lokšová, Lokša (1999) píší, že při řízeném školním procesu se žáci často učí pod působením vlivu vnější motivace. Výrazná vnější motivace za účelem dosažení nepřiměřeně vysokých cílů, může mít na studijní výsledky negativní vliv a může se stát velkým stresujícím faktorem. V díle je také uvedeno, že žáci, u kterých převládá vnější motivace, jsou náchylnější k úzkostlivosti, horší adaptaci k vnějšímu prostředí, menšímu sebevědomí, hůře se vyrovnávají s neúspěchem ve škole. Srovnání znaků vnitřní a vnější motivace, je uvedeno v tabulce.

Vnitřní motivace	Vnější motivace
Učení motivované zájmem a zvědavostí	Učení motivované snahou získat dobré známky
Snaha pracovat pro svoje vlastní uspokojení	Snaha pracovat pro uspokojení učitele nebo rodiče
Preference nových flexibilních činností	Upřednostňování lehkých jednoduchých činností
Snaha pracovat samostatně a nezávisle	Závislost na pomoci učitele
Preferování vnitřních kritérií úspěchu a neúspěchu v práci	Orientace na vnější kritéria posouzení výsledků

Obr.č. 4 Srovnání znaků vnitřní a vnější motivace (Lokšová, Lokša,1999)

3.2 Vnitřní motivace

Podle Pavelkové (2002) bylo opakovaně prokázáno, že vnitřní motivace žáků má pozitivní dopad na jejich školní úspěšnost a kvalitu učení. U žáků se zájmem o učební činnost, je větší šance pocítit z vykonaného procesu vnitřní uspokojení, také vykazují vyšší kvalitu porozumění a pochopení souvislostí. Dále byl u žáků s větším zájmem o učební proces potvrzen vyšší dopad na paměťové pochody, na koncentraci a také menší unavitelnost při učení. Žáci s rozvinutou vnitřní motivací mají větší ambice pro svoji vzdělávací dráhu.

3.3 Vnější motivace

S vnější motivací se můžeme setkat v různých podobách. Z hlediska časového můžeme rozlišit motivaci krátkodobou (odměna od rodičů, dobrá známka) a motivaci dlouhodobou (splnit si sen, dostudovat školu, získat vysněnou práci). Na druhy vnější motivace je nahlíženo podle míry, jak se přibližují vnitřní motivaci. Jak moc je činnost spontánní a prováděna z vlastní vůle. V odborné literatuře, např. Mareš (1998) nalezneme čtyři typy vnější motivace:

- Externí regulace – tento typ motivace je výhradně iniciován vnějšími činiteli. Spouštěcím impulsem bývá jiná osoba, která nám za daný úkol nabízí odměnu nebo trest (Student vypracuje esej, kterou mu uložil učitel, proto aby dostal dobrou známku a aby se vyhnul trestu za její nesplnění).

- Intropjektovaná regulace – u tohoto typu motivace je typické pasivní převzetí regulace chování, ačkoli není tato regulace vnitřně přijímána. (Žák bude dodržovat pravidla, která platí ve škole, ale vnitřně pravidla nepřijímá.
- Identifikovaná regulace – typ motivace, kdy jedinec přijímá pravidla, ztotožňuje se s nimi a chová se podle nich. Student jedná daleko ochotněji než u jiných typů motivace. Jedná také z vlastního rozhodnutí (student chápe, že do školy musí chodit proto, aby se obohatil).
- Integrovaná regulace – vývojově je tento typ nejvyšší formou vnější motivace. Činnosti jsou vykonávány z vlastního impulzu, na rozdíl od vnitřní motivace však není motivačním zdrojem zájem o činnost, ale to, jak je daná činnost důležitá ve výsledku.

Vnější a vnitřní motivace se nevyskytují samostatně, ale jsou navzájem provázané.

Vnější a vnitřní motivace nestojí samostatně, ale jsou navzájem úzce propojeny, což si můžeme přiblížit na zjednodušeném schématickém znázornění školních oblastí, prostřednictvím nichž je motivace ve škole realizována.

Uplatnění vnitřní motivace je úkol, především jeho obsahová struktura a činnost, kterou pro splnění vyžaduje. Z důvodů, ve kterých je úkol zadáván, jsou pro vnitřní motivaci podstatné v první řadě vyučovací metody a organizační formy. Se všemi oblastmi pracuje zároveň jak vnější, tak i vnitřní motivace. Hlavní podstatou vnější motivace studenta je oblast výsledků, následků a sociální prostředí (např. třídní klima). Práce s těmito oblastmi podporuje, nebo v opačném případě tlumí vnitřní motivaci u studentů. (Pavelková, 2002)

3.4 Metody rozvíjení motivace

Je známo široké spektrum metod, které můžeme využít k motivaci žáků při edukačním procesu. Vyučující se může rozhodnout, kterou metodu a do jaké míry využije. Pro správný výběr je nutné, aby jeho vědomosti v oblasti motivace byly dostatečné. Hvozdík (1986) doporučuje následující strategie, které podporují motivaci žáků:

- Problémové vyučování – žáci přichází do střetu s problémovou situací, kterou mají za úkol vyřešit.

- Vyučování hrou – hry využívají soutěživosti a uvolněné třídní atmosféry.
- Zajímavé úlohy – obsahují reálné věci, které ve studentovi probouzí jeho zájem. Praktickým příkladem zde může být učitelův příběh ze života nebo praxe.
- Soutěže – využívají přirozené soutěživosti. Učitel při použití této metody musí zvážit, jaký typ soutěž použije. Soutěž musí být použita tak, aby mohly vyniknout všechny děti. Soupeři musí být na stejné úrovni
- Programované učení – samostatná práce, žák si sám zvolí tempo, po vyřešení získává zpětnou vazbu od učitele.
- Dramatizace činností – pomocí dramatizace zlepšit kvalitu motivace.
- Odměna a trest – nástroj vnější motivace. Musí být určená pravidla, při udělování je třeba přistupovat citlivě s ohledem na individuální potřeby žáka. Odměna nebo trest uděleny až po výkonu.
- Akceptování jako motivační přístup – každý žák je zodpovědný za výsledky své práce. Zdůrazňuje se individualita žáka.
- Uplatnění principu sebevyjádření žáka – žák má možnost vyjádřit se k tématu. Může přispět do edukačního procesu svým názorem, zkušeností nebo myšlenkou.
- Rozmanitost ve vyučování – vyučující může měnit styly vyučování.
- Brainstorming – žáci svými postřehy formují řešení problému.
- Tvořivost – zde se využívají jak přirozená zvědavost dítěte, tak i potřeba seberealizace a sebe vyjádření.
- Imaginace – rozvoj fantazie.
- Učení činností – motivuje žáky tím, že vysvětlí a ukáže názorné uplatnění dovednosti nebo činností v praxi.
- Kooperativní vyučování a učení – žáci jsou rozděleni do skupin, kde se učí spolupráce a navazují sociální vztahy.
- Aktuálnost – aktuální problémy, se kterými se žáci setkávají v životě. Tím demonstrujeme praktické využití poznatků.
- Uplatňování principů hierarchie cílů – žák má znát své krátkodobé i dlouhodobé cíle. Ty mají být jednoznačně definovány.

Jednou z metod, která je schopná skombinovat motivaci a uspokojování potřeb, je metoda diferencovaných úkolů (Lokšová, Lokša, 1999). Studentům jsou z dané látky zadávány úkoly různě obtížné. Studenti si mohou zvolit, jak obtížný chtějí úkol. Volbu mají provést na základě svých znalostí a schopností. Soutěživost a potřeba sebeuplatnění je vede k tomu, že si budou volit postupně složitější úkoly. Ovšem, je-li tato metoda hodnocena známkou, studenti si zvolí jednoduchý úkol, aby dostali co nejlepší hodnocení.

3.5 Demotivující činitelé učení

Během edukačního procesu se mohou vyskytnout jevy, které edukační proces negativně ovlivní. Vyučující by měl mít o negativně ovlivňujících jevech dostatečné znalosti, aby mohl jevům předcházet nebo je minimalizovat.

Motivaci k učení negativně ovlivňuje autokratický styl vyučování a výchovy. Ikonické pro tento styl je to, že se učitel staví do role nadřízeného, tedy rozhoduje, nařizuje, kontroluje a trestá. Student se zde stává pouze pasivním aktérem edukačního procesu, popřípadě vykonavatelem zadané práce. Ve výuce tohoto stylu jde žákovo přemýšlení a logická úvaha stranou a místo nich nastupuje memorování ze strany vyučujícího. Taky je zde častější strach než radost. Je zde ovšem rozdíl mezi pojmy autokratická a autoritativní výchova. Autoritativní výchova je založena na společně stanovených cílech a společném sdílení odpovědnosti. (Lokšová, Lokša, 1999)

Dalším demotivujícím činitelem je strnulost metod, obsahu, činnosti, fádnot výuky. Při výskytu těchto aspektů může dojít k nezájmu studentů o edukační proces. Žáci se začnou nudit. Tématem nudy ve škole se zabývají Pavelková a Man.

Existují tři základní reakce na nudu (Hrabal, Man, Pavelková, 1989):

- stažení se do sebe (žák nahrazuje nedostatek stimulace tím, že se například uchyluje k fantazii),
- agresivní chování (projevuje se agresí k učiteli, který je vnímán jako „zdroj“ nudy),
- rozptýlená aktivita (žák se dívá z okna, hraje si s různými předměty...).

Veškeré uvedené chování může vést ke ztrátě aktivity, což negativně ovlivňuje průběh edukačního procesu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Dnes, kdy žijeme ve velmi konkurenčním období a to nejen v oblasti vzdělávání, ale i v oblasti trhu práce, je pro každého z nás prioritou dosáhnout dobrých výsledků. Rivalita se vyskytuje jak u dospělých, kteří si hledají na trhu práce co nejlepší místo, tak i u studentů středních škol, kteří se snaží dostat na svoji kariéru dráhu.

Otázka motivace žáků je v dnešní době velice opomíjená. O problematice se zmiňuje J. A. Komenský, který se zabýval vzdělávacími a výchovnými otázkami. V posledních letech se problematikou zabývá spousta psychologů i pedagogů, mezi které patří například slovenští psychologové Ján Hvozdič a Miron Zelina. U nás se problematikou zabývá Vladimír Hrabal, František Man, Jiří Mareš, Stanislav Čáp a mnoho dalších.

Výzkum se zaměřuje na motivaci žáků středních škol a to ve vztahu k jejich motivaci v edukační oblasti. Cílovou skupinou byli žáci střední školy, odborného učiliště a víceletého gymnázia. Získané informace od respondentů byly vyhodnocovány a následně bylo stanoveno, jaký typ motivace převládá. Odpovědi respondentů z jednotlivých typů škol byly porovnávány a vyhodnocovány za účelem zjištění ideálního typu motivace s ohledem na studijní prospěch a vlivy působící na respondenta.

Pakliže na žáky středních škol, učilišť a gymnázií bude působit správná forma motivace, je možné, že selepší jejich studijní výsledky a jejich pohled dále do života.

Výsledky výzkumu mohou být využity v praxi ke zlepšení studijních výsledků žáku prostřednictvím lepší motivaci.

4.1 Výzkumné cíle

Cílem práce je zjistit, které motivy k učení jsou u žáků středních škol, učilišť a víceletých gymnázií dominující. Dále je v zájmu práce zjistit, jestli dochází ke změně motivace v souvislosti s věkem a zda mají chlapci a dívky rozdílné nebo stejné motivy k lepším edukačním výsledkům. Dalším cílem je poukázat na rozdíly mezi studenty, nastínit jaké faktory mohou tyto rozdíly způsobovat.

Hlavní cíl práce: *Která forma motivace se nejčastěji vyskytuje na středních školách, učilištích a víceletých gymnáziích v okrese Břeclav?*

Dílní cíle, které díky jejich splnění pomohou více nahlédnout do problematiky motivace, byly stanoveny následující:

Dílčí cíl 1) Zjistit, zda jsou u žáků dominující motivy závislé na věku.

Dílčí cíl 2) Zjistit, který motiv se nejvíce vyskytuje u dívek.

Dílčí cíl 3) Zjistit, který motiv nejvíce preferují chlapci.

Dílčí cíl 4) Zjistit, jaká forma motivace převládá u žáků, kteří mají alespoň jednoho rodiče s vysokoškolským vzděláním?

Dílčí cíl 5) Zjistit, zda jsou rozdíly v motivech žáků studujících na gymnáziích oproti žákům ostatních středních škol.

Dalším a posledním cílem výzkumu je potvrzení nebo vyvrácení hypotéz.

4.1.1 Otázky a hypotézy

Základním cílem výzkumu je ***zjistit, jaká je nejvyskytovanější forma motivace na středních školách, učilištích a víceletých gymnáziích***. Pomocí dotazníkového šetření bude zjištěno, zda se jedná o kognitivní, efektivní nebo afektivní formu motivace.

Předpokladem je, že afektivní motiv je nejvyskytovanější forma motivace na středních školách, učilištích a víceletých gymnáziích, proto se výzkum zaměřuje na zjišťování, zda je afektivní motiv nejvyskytovanější forma motivace na středních školách, učilištích a víceletých gymnáziích.

Hlavní výzkumná otázka tedy zní: ***„Která forma motivace se nejčastěji vyskytuje na středních školách, učilištích a víceletých gymnáziích v okrese Břeclav?“***

Pomocí získaných dat z online dotazníkového šetření budou plněny předem definované dílčí cíle a z toho vyplývající dílčí výzkumné otázky:

DVO 1- Jaké jsou dominující motivy učení u žáků ve vztahu k věku?

DVO 2 – Které motivy k učení převládají u dívek?

DVO 3 - Které motivy k učení převládají u chlapců?

DVO 4 - Jaká forma motivace převládá u žáků, kteří mají alespoň jednoho rodiče s vysokoškolským vzděláním?

DVO 5 – Které formy motivace převládají u žáků SŠ, U a G?

Dílčí výzkumné otázky ověřeny hypotézami, byly stanoveny následující:

H 1 – Předpoklad - u žáků do sedmnácti let převládá afektivní motivace více než u starších žáků.

H 2 – Předpoklad - u žáků od sedmnácti let a výše převažuje efektivní motivace více než u mladších žáků.

H 3 – Předpoklad - u dívek převažuje efektivní motivace více než u chlapců.

H 4 – Předpoklad - u chlapců převažuje kognitivní motivace více než u dívek.

H 5 – Předpoklad - u žáků G převažuje kognitivní motivace více než u žáků U.

H 6 – Předpoklad - u žáků SŠ převažuje efektivní motivace více než u žáků G.

H 7 – Předpoklad - u žáků U převažuje afektivní motivace více než u žáků SŠ.

H 8 – Předpoklad - u žáků, kteří mají alespoň jednoho rodiče s VŠ je větší forma kognitivní motivace než u žáků, kteří mají rodiče se SŠ či nižším vzděláním.

4.1.2 Druh výzkumu

Jako druh výzkumu byl zvolen výzkum kvantitativní a to z důvodu velkého množství respondentů za účelem co nejlepšího výsledku s možností porovnání výsledků.

Dalším důvodem výběru kvantitativního výzkumu jsou cíle výzkumu. Na naplnění cílů lépe vyhovuje výzkum kvantitativní a to z důvodu velkého množství otázek, které nemusejí jít do hloubky jako výzkum kvalitativní. Například u dílčího cíle 3) Zjistit, který motiv nejvíce preferují chlapci, stačí znát povrchové informace o dotazovaném účastníkovi na zodpovězení otázky.

Vzhledem k aktuálně probíhající pandemii bylo zvoleno on-line prostředí pro dotazníkové šetření. Přesněji aplikace google forms, díky které bylo možné kontaktovat žáky a získat informace nezbytné pro výzkum. On-line prostředí bylo také vybráno z důvodu zavřených škol a probíhající distanční výuce na cílových školách. Nebylo tudíž možné jiným způsobem kontaktovat respondenty za účelem získání dat.

4.2 Výběr vzorku

Praktická část práce probíhala v nepřírozené situaci na začátku roku 2021. Sběr dat, který sloužil k provedení výzkumu, byl proveden na dvou vybraných školách v okrese Břeclav. První školou zapojenou do výzkumu bylo Gymnázium, druhou školou pak SOU a SOŠ. Druhá střední škola nabízí obory, které jsou ukončené maturitou nebo výučním listem. Výběr škol byl záměrný z důvodu výzkumného zájmu.

Základní soubor výzkumu tvoří dvě záměrně vybrané školy okresu Břeclav. Předpokladem je, že výsledky výzkumu budou rozdílné podle typu škol, tzn. jiné výsledky na střední škole, učilišti i na gymnáziu. Z důvodu jistých rozdílů, které ve vzdělávacích institucích panují, je cílem zjistit nejlepší způsob jak žáky motivovat k lepším výsledkům. Na jedné ze záměrně vybraných škol jsem v minulosti studoval.

4.3 Výzkumná technika

Pro sběr informací, které jsou jediným zdrojem dat potřebných k realizaci výzkumu, byla zvolena metoda rychlého orientačního zjištění dominujících motivů učení tzv. „Číselný trojúhelník“, se kterým jsem se seznámil při bakalářském studiu na Univerzitě Tomáše Bati. Podstata této metody spočívá v párovém srovnávání základních motivů učení. Jedná se o techniku párového srovnávání převládajících motivů učení žáků.

Metoda rychlého orientačního zjištění dominujících motivů učení se použila následovně: Bylo stanoveno devět motivů. Tři z každé oblasti motivace (kognice, efektivita, afektivita). V dalším kroku vytvořena tabulka, viz

1	1	1	1	1	1	1	1
2	3	4	5	6	7	8	9
	2	2	2	2	2	2	2
	3	4	5	6	7	8	9
		3	3	3	3	3	3
		4	5	6	7	8	9
			4	4	4	4	4
			5	6	7	8	9
				5	5	5	5
				6	7	8	9
					6	6	6
					7	8	9
						7	7
						8	9
							8
							9

Tabulka 1 *technika motivů*

Každému motivu bylo přiřazeno číslo např. Touha po vědomostech 1, Snaha dostat dobrou známku 2. Respondent zakroužkoval motiv, který považuje za důležitější.

Po vyplnění dotazníku bylo sečteno, kolikrát respondent zakroužkoval číslo 1, 2..9 .

Jednotlivé motivy:

- 1 Touha po vědomostech.
- 2 Snaha dosáhnout dobrou známku.
- 3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího.
- 4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky.
- 5 Prání odvděčit se svým rodičům.
- 6 Snaha získat v budoucnosti odbornost.
- 7 Touha po činnosti a práci.
- 8 Snaha být užitečný ve společnosti.
- 9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitele, svůj ideál.

Kognice poznávání 1,8,9 = součet výskytu uvedených motivů

Efektivita, výkon 2,3,4 = součet výskytu uvedených motivů

Afektivita, city 5,6,7 = součet výskytu uvedených motivů

U respondenta převládá ta motivace, jejíž součet výskytu motivů (poznávání, efektivita, afektivita) je nejvyšší, vybral ji nejvícekrát.

Dále do dotazníku byly doplněny otázky na věk, pohlaví, vzdělání rodičů a bydliště (město, vesnice).

4.4 Způsob zpracování dat

Jako způsob zpracování dat bylo vybráno klasické statické zpracování dat. Data získaná pomocí dotazníku byla přehledně vyhodnocena a zanesena do podoby grafů a tabulek, ze kterých lze přehledně získané informace vyčíst, dále s nimi pracovat a vyhodnocovat výsledky.

Použití tabulek a grafů názorně demonstruje výsledky výzkumu. Při interpretaci dat bylo postupováno následovně. Každému respondentovi byl vyhodnocen jeho dotazník, čímž bylo zjištěno, který motiv u něj je dominující. Jestli se jedná o motiv afektivní, efektivní nebo

kognitivní. Další postup byl sečíst všechny respondenty a pomocí tabulek a grafů zjistit, který motiv se objevuje nejčastěji.

Po zpracování cíle hlavního byly na řadě cíle dílčí, které pomohly o problematice motivace zjistit detailnější informace.

Dílčí cíl 1) Zjistit, zda jsou u žáků dominující motivy závislé na věku.

H 1 – Předpoklad - u žáků do sedmnácti let převládá afektivní motivace více než u starších žáků.

H 2 – Předpoklad - u žáků od sedmnácti let a výše převažuje efektivní motivace více než u mladších žáků.

DVO 1- Jaké jsou dominující motivy učení u žáků ve vztahu k věku?

Dílčí cíl jedna, potvrzení nebo vyvrácení pomocí dat získaných z on-line dotazníkového šetření. Nutné informace k řešení : údaje o věku respondenta a jeho převládající motivační motiv. Poté pomocí grafů a tabulek oddělit gymnázium, učiliště a ostatní střední školy, respondenty rozdělit podle věku a porovnat jejich motiv učení. Záměrně zde nejsou porovnávání respondenti ze všech škol naráz, protože se domnívám, že každá vzdělávací instituce jako je učiliště, gymnázium nebo jakákoli jiná střední škola, může mít na žákův motivační motiv vliv.

Další z dílčích cílů je dílčí cíl dva.

Dílčí cíl 2- Zjistit, který motiv se nejvíce vyskytuje u dívek.

H 3 – Předpoklad - u dívek převažuje efektivní motivace více než u chlapců.

DVO 2 – Které motivy k učení převládají u dívek?

Dílčí cíl dva, pomocí on-line dotazníkového šetření zjistit veškeré potřebné údaje k porovnávání. Nutné informace k řešení: zjistit pohlaví respondenta a motivační motiv. Dále získané informace od respondentů za účelem zjištění dílčího cíle rozdělit podle navštěvované vzdělávací instituce, kde byl prováděn výzkum, tedy gymnázia, učiliště a ostatních středních škol. Rozdělení výsledků podle instituce je ze stejného důvodu jako u dílčího cíle jedna. Dle mého názoru může v každé vzdělávací instituci působit na respondenty jiný motivační motiv. Pomocí tabulek a grafů prezentovat, který motivační motiv převládá.

Další dílčí cíl v mém výzkumu, který budu potvrzovat je dílčí cíl 3

Dílčí cíl 3- Zjistit, který motiv nejvíce preferují chlapci.

H 4 – Předpoklad - u chlapců převažuje kognitivní motivace více než u dívek.

DVO 3 - Které motivy k učení převládají u chlapců?

Dílčí cíl tři, pomocí on-line dotazníkového šetření zjistit veškeré potřebné údaje k porovnávání. Nutné informace k řešení: pohlaví respondenta a všechny motivační motivy. Dále získané informace od respondentů za účelem zjištění dílčího cíle rozdělit podle navštěvované vzdělávací instituce, kde byl prováděn výzkum, tedy gymnázia, učiliště a ostatních středních škol. Dělení výsledků podle instituce je ze stejného důvodu jako u dílčího cíle jedna a dva. Myslím si, že v každé vzdělávací instituci může na respondenty působit jiný motivační motiv. Pomoci tabulek a grafů dále vyhodnocovat, který motivační motiv převládá. Po získání výsledků z dílčích cílů dva a tři porovnat a zjistit, jaký je rozdíl v působení motivačního motivu na ženy a muže.

Další a poslední výzkumný cíl je výzkumný cíl čtyři.

Dílčí cíl 4- Zjistit, zda jsou rozdíly v motivech u žáků alespoň s jedním rodičem, co má vysokoškolské vzdělání.

H 8 – Předpoklad - u žáků, kteří mají alespoň jednoho rodiče s VŠ je větší forma kognitivní motivace než u žáků, kteří mají rodiče se SŠ či nižším vzděláním.

DVO 4 - Jaká forma motivace převládá u žáků, kteří mají alespoň jednoho rodiče s vysokoškolským vzděláním?

Dílčí cíl čtyři, pomocí on-line dotazníkového šetření zjistit veškeré potřebné údaje k porovnávání. Nutné informace k řešení: informace o vzdělání matky a otce. Tyto otázky byly k dotazníku doplněny. Cílem je zjistit, zda má vzdělání rodičů vliv na motivační motiv respondenta. Údaje respondentů následně zpracovat do tabulek a grafů. Dále získané informace od respondentů rozdělit podle navštěvované vzdělávací instituce, kde byl prováděn výzkum, tedy gymnázia, učiliště a ostatních středních škol. Rozdělení výsledků podle instituce je ze stejného důvodu jako u předchozích dílčích cílů, z důvodu možného odlišného vlivu instituce na respondenta.

Dílčí cíl 5- Zjistit, zda jsou rozdíly v motivech na gymnáziích a ostatních středních školách.

H 5 – Předpoklad - u žáků G převažuje kognitivní motivace více než u žáků U.

H 6 – Předpoklad - u žáků SŠ převažuje efektivní motivace více než u žáků G.

H 7 – Předpoklad - u žáků U převažuje afektivní motivace více než u žáků SŠ.

DVO 5 – Které formy motivace převládají u žáků SŠ, U a G?

Dílčí výzkumný cíl pět, pomocí on-line dotazníkového šetření zjistit veškeré potřebné údaje k porovnávání. K potvrzení nebo vyvrácení předpokladu dojde na základě porovnání získaných dat z on-line dotazníkového šetření. Na základě vyhodnocených dotazníků od jednotlivých respondentů z gymnázia, odborného učiliště a střední školy, bude možné porovnávat jejich výsledky, tzn. dominující motivační motivy.

5 VÝZKUM

Výsledky budu interpretovat na základě vyhodnocení „číselného trojúhelníku“, který mám vyplněný respondenty. V tabulkách a grafech uvádím zjištěné vyhodnocení. Budu zde postupovat podle sdělení, které uvádím v kapitole výše.

5.1 Která forma motivace má nejčastější výskyt a zjištění rozdílů mezi vzdělávacími institucemi

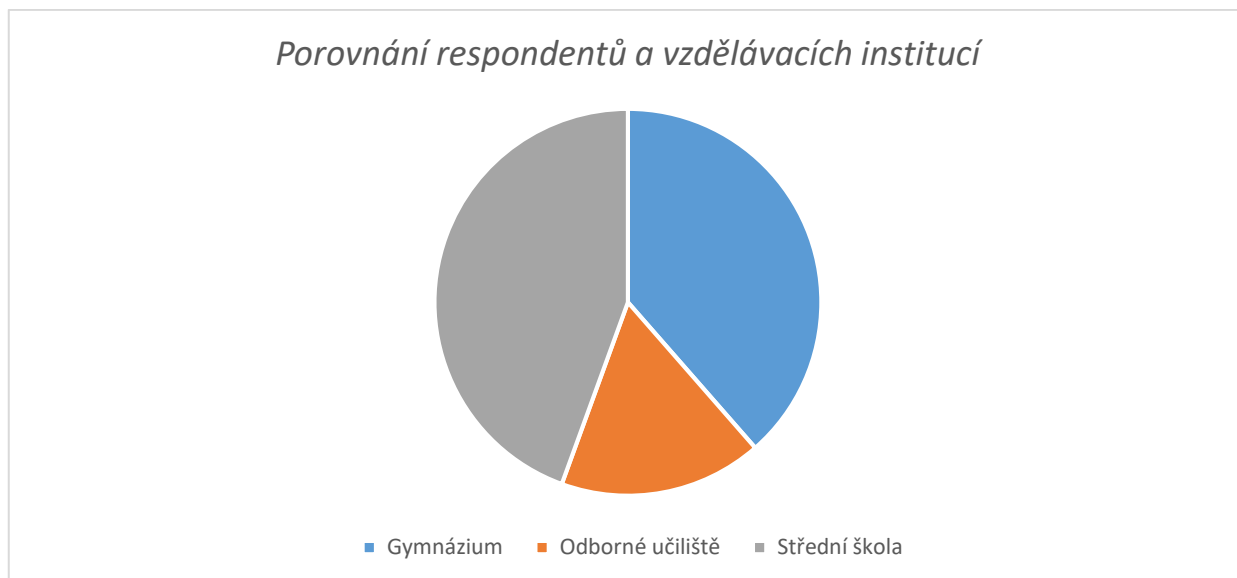
Začnu tedy výzkumem mého hlavního cíle, kterým je zjistit, jaká je nejvyskytovanější forma motivace na středních školách a učilištích v okrese Břeclav. Také zde zjistíme odpověď na výzkumnou otázku 5.

Celkově se do mého on-line výzkumu zapojilo 153 respondentů, osobně se domnívám, že kdyby nebyly školy uzavřeny a mohl bych dotazníkové šetření provést osobně, dosáhl bych více informací.

Vzdělávací instituce	Počet žáků
Gymnázium	59
Odborné učiliště	26
Střední škola	68

Tabulka 2 *Porovnání respondentů a vzdělávacích institucí*

V tabulce interpretuji získané údaje z on-line dotazníkového šetření, tedy zjistil jsem, že do mého výzkumu se aktivně zapojilo celkem 153 respondentů, z toho 59 respondentů z gymnázia, 26 respondentů z odborného učiliště a 68 respondentů ze střední školy.

Obr.č. 5 *Porovnání respondentů a vzdělávacích institucí*

V grafu jsem interpretoval složení a v jakém poměru se respondenti zapojili. Můžeme si zde povšimnout, že nejvíce respondentů se zapojilo ze střední školy a zároveň, že nejméně zapojených respondentů je z odborného učiliště. Osobně si myslím, že důvod tohoto složení je ten, že na odborné učiliště, kde jsem prováděl výzkum, chodí méně respondentů, než na střední školu nebo na gymnázium. Dále si myslím, že respondenti z odborného učiliště odmítají aktivitu v on-line výzkumu z důvodu nezájmu. Pokud by byl výzkum prováděn přímo ve třídách, myslím si, že míra zapojených žáků bude větší.

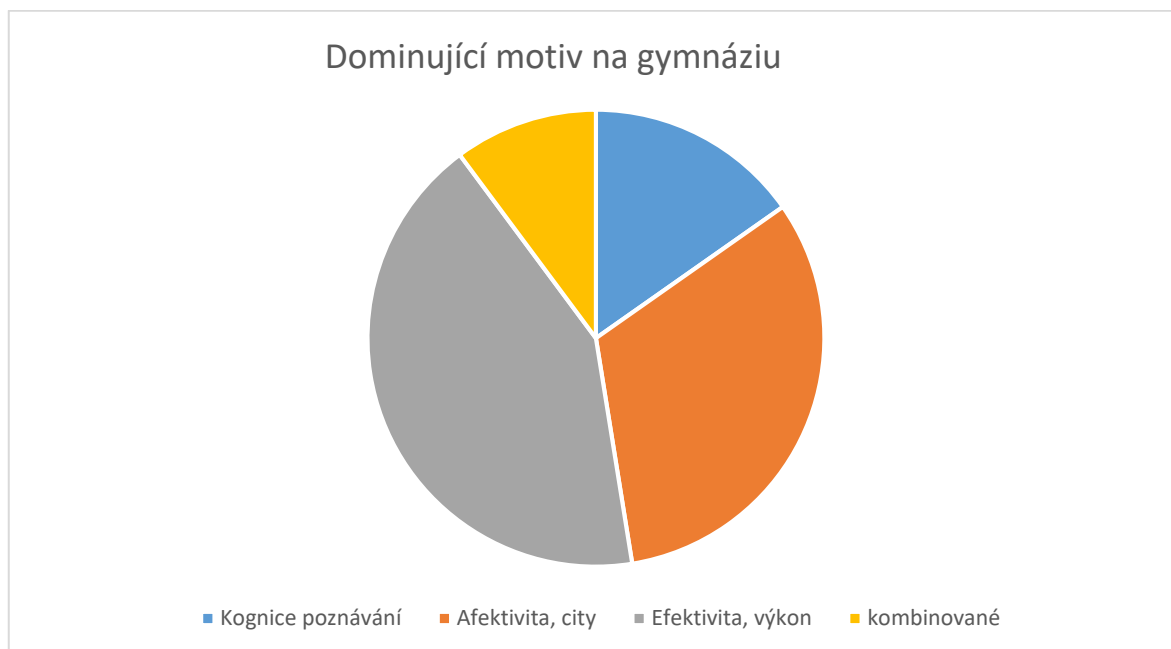
Začnu tedy interpretovat své výsledky získané od respondentů z gymnázia.

Druh motivu	Počet respondentů z gymnázia
Kognice poznávání	9
Afektivita, city	19
Efektivita, výkon	25
kombinované	6

Tabulka 3 *Dominující motiv na gymnáziu*

V tabulce vidíme výsledky výzkumu z gymnázia. Můžeme si povšimnout, že nejvíce žáků na gymnáziu je motivováno motivem efektivita, výkon. Že je efektivita a výkon hlavní motiv může mít vícero důvodů. Jedním z hlavních důvodů, může být širší spektrum učiva. Na gymnáziích, pokud nejsou nějak specializovaná, je edukační náplň velice rozsáhlá oproti zaměřeným středním školám. Z toho plyne, že na žáky je kladeno více požadavků na to, aby potřebným látkám porozuměli. Do efektivitu a výkonu spadají dotazníkové otázky. Snaha

dosáhnout dobrou známku, snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího a snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky. Z toho si můžeme udělat jasný obrázek, že žáci gymnázia, kteří se zapojili do výzkumu, usilují především o dobré známky, o vděčnost a uznání vyučujícího a o váženost mezi spolužáky.

Obr.č. 6 *Dominující motiv na gymnáziu*

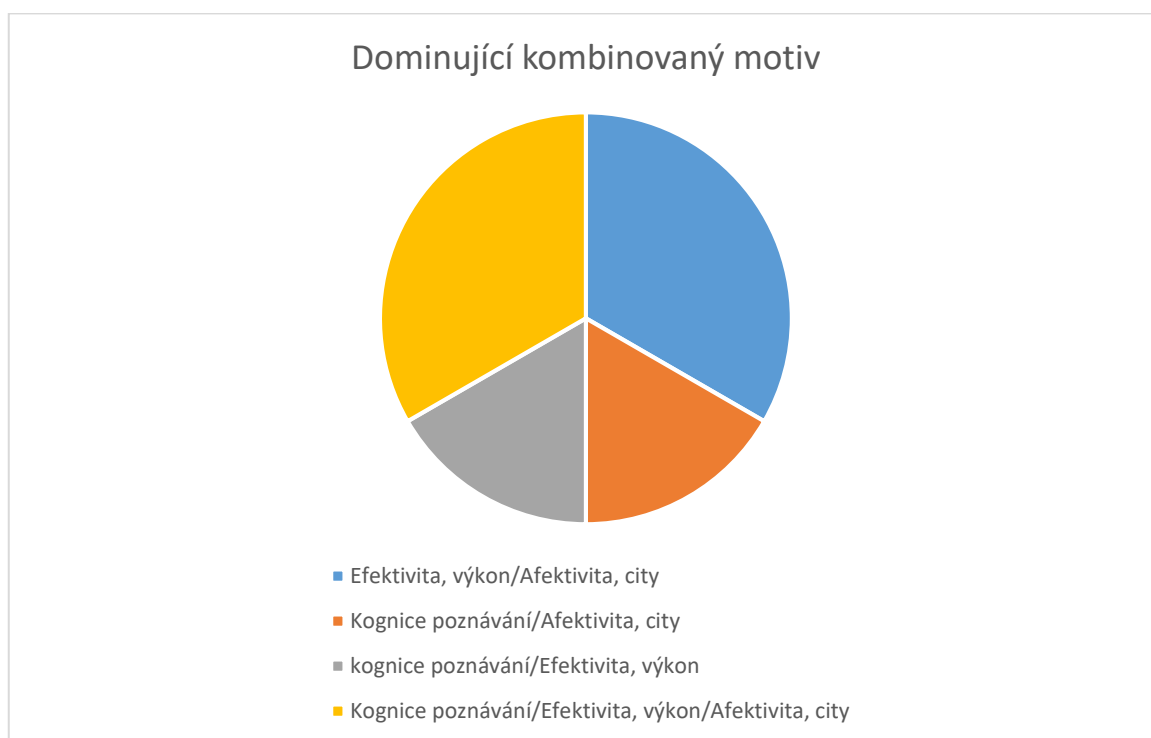
Nejméně vyskytující se motiv motivace je zde kognice a poznávání. Tenhle výsledek mi přijde velice zajímavý, protože si můžeme vyvodit, že žáky gymnázia zajímá více dobrá známka než nové vědomosti. Otázky, které byly v dotazníku z oblasti kognice a poznávání byly: touha po vědomostech, snaha být užitečný ve společnosti a snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál.

Dále si můžeme povšimnout, že v grafu i v tabulce narazíme na údaj „kombinované“. Štítkem kombinované jsem označil respondenty, kteří jsou motivováni dvěma, nebo více motivy. Stalo se tak, že podle standardizovaného dotazníku, respondentům vyšlo stejné skóre ve dvou, nebo ve třech motivech. Mohlo se tak stát, že respondent neodpověděl na všechny otázky z důvodu, že ho nemotivoval ani jeden ze dvou uvedených motivů.

Druh motivu	Počet respondentů
Efektivita, výkon/Afektivita, city	2
Kognice poznávání/Afektivita, city	1
kognice poznávání/Efektivita, výkon	1
Kognice poznávání/Efektivita, výkon/Afektivita, city	2

Tabulka 4 *Dominující kombinovaný motiv na gymnáziu*

Tato kuriozita mi přijde velice zajímavá, protože respondenti, kterým vyšly stejné body u všech motivů, jsou motivováni vším stejně, tedy dle mého názoru, je o poznání snadnější je motivovat, než ostatní respondenty.

Obr.č. 7 *Dominující kombinovaný motiv*

V grafu názorně uvádím, v jakém složení je výskyt kombinovaných motivů na gymnáziu.

Z grafu a tabulky můžeme zjistit, že na gymnáziu jsou dva respondenti motivováni motivy efektivit a výkonu a zároveň afektivit a city, dále jeden respondent co je motivován kognicí a poznáváním a zároveň a afektivitou a citem. Kognicí a poznáváním a zároveň efektivitou a výkonem je zde motivován jeden respondent. Dva respondenti z gymnázia jsou

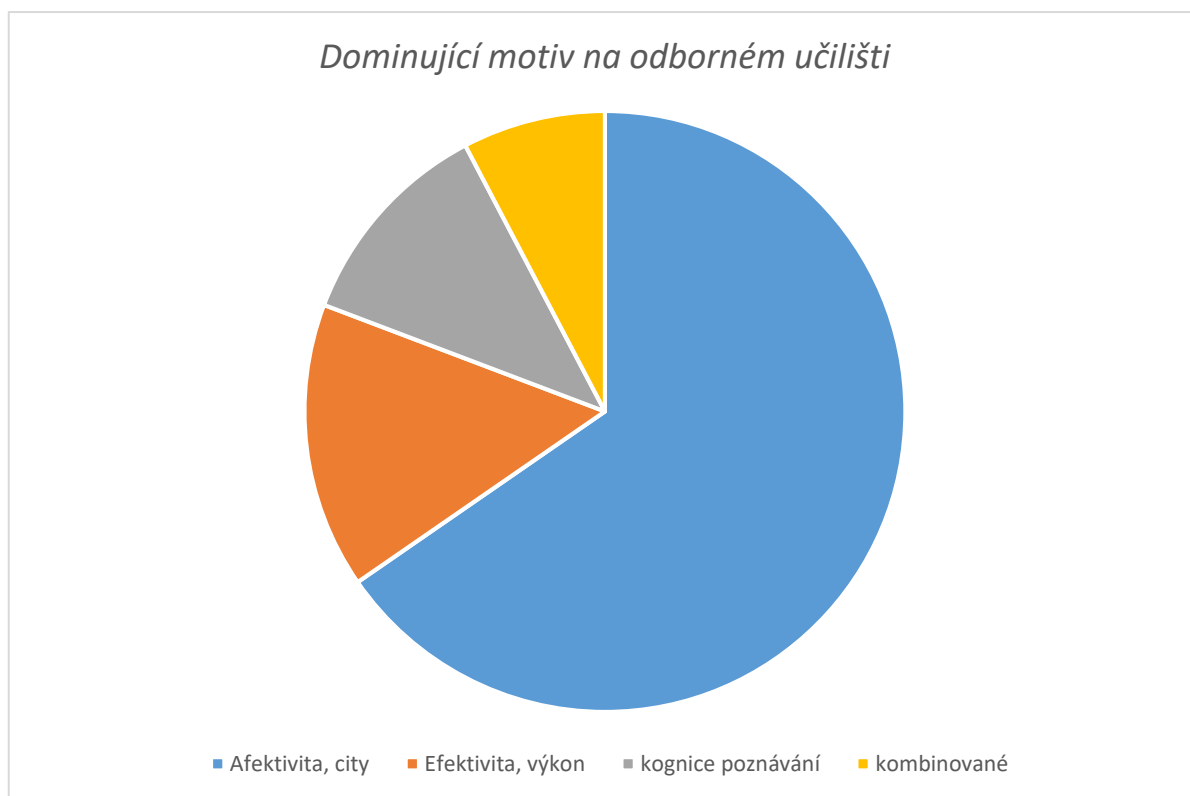
motivováni všemi třemi motivy, tedy kognicí a poznáváním, efektivitou a výkonem a afektivitou a citem.

Dále budu pokračovat odborným učilištěm.

Druh motivu	Počet respondentů
Afektivita, city	17
Efektivita, výkon	4
kognice poznávání	3
kombinované	2

Tabulka 5 *Dominující motiv na odborném učilišti*

Z dat interpretovaných v tabulce si na první pohled můžeme všimnout, že u nejvíce respondentů dominuje motiv afektivita, city. V motivu afektivita a city se nachází motivační prvky, jako jsou přání odvděčit se svým rodičům, snaha získat v budoucnosti odbornost a touha po činnosti a práci.

Obr.č. 8 *Dominující motiv na odborném učilišti*

Dále si můžeme povšimnout, že ostatní motivy jsou zde spíše výjimečné. Vzhledem k oborům, které učiliště nabízí (elektrikář, zedník, malíř apod.) nejsem výsledky vůbec překvapen. Je jasné, že student, který vystuduje malíře pokojů nebo silnoproudou elektriku, nepůjde dále studovat na vysokou školu, ale najde si práci a začne pracovat. Ovšem ve

výjimečných situacích se stává, že si student výučního oboru dodělá maturitu a pokračuje na vysokou školu. Pro tohoto studenta by byla nejlepší motivace kombinace kognice a efektivity. Ovšem tenhle druh kombinace motivačních motivů se u žádného mého respondenta z odborného učiliště nevyskytuje. V jednom případě se zde vyskytuje kombinovaný motiv kognice, poznávání a afektivity a citů. V dalším případě se zde jednou vyskytuje kombinovaný motiv efektivity, výkonu a afektivity, citů.

Menší míra výskytu motivů jako jsou, efektivita a výkon nebo kognice a poznávání, může být z důvodu menšího a přímo mířenému obsahu edukačního procesu. Ve srovnání s gymnáziem mají žáci odborného učiliště menší objem učiva, které se musí naučit. Dále mají ve velké míře praktickou výuku, kde se učí vykonávat svoje budoucí povolání.

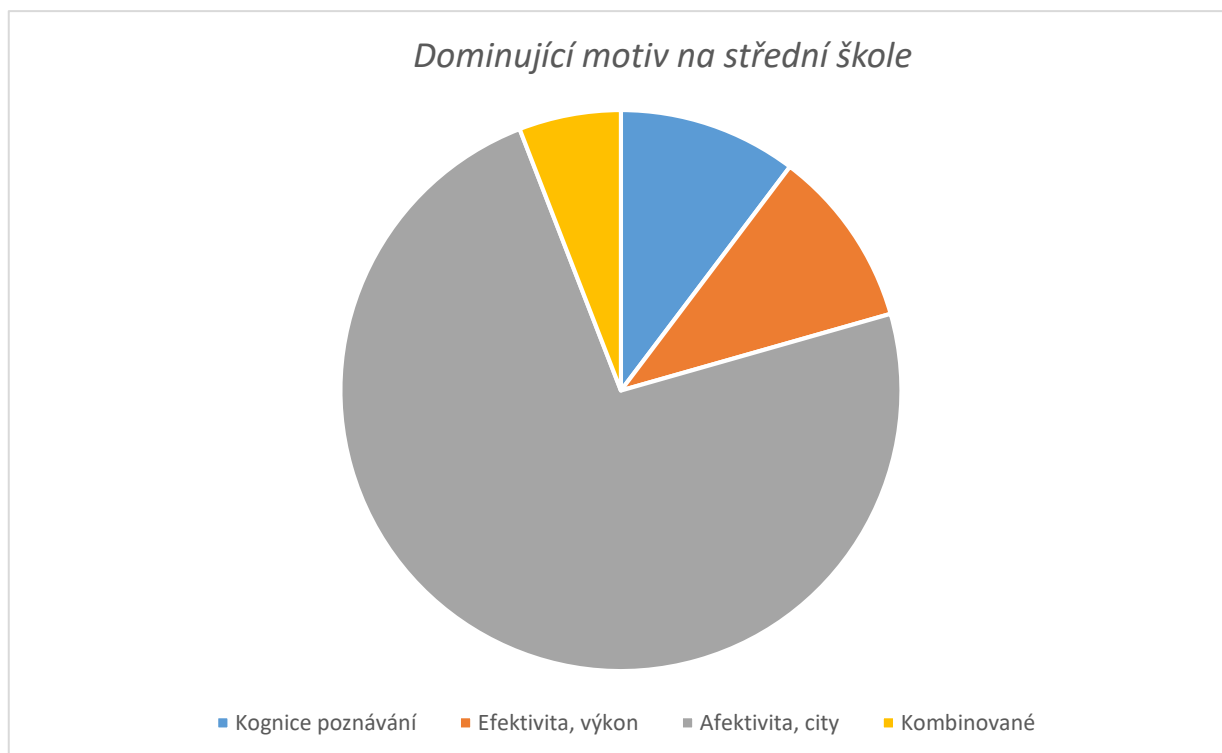
Dále budu pokračovat střední školou. Na záměrně vybrané střední škole se nacházejí dva maturitní obory, na kterých probíhal on-line výzkum. Jedná se o obor sociálně-právní a informační a komunikační technologie.

Dominující motiv	Počet respondentů
Kognice poznávání	7
Efektivita, výkon	7
Afektivita, city	50
Kombinované	4

Tabulka 6 *Dominující motiv na střední škole*

Z interpretovaných dat znázorněných v tabulce si můžeme povšimnout, že dominujícím motivačním motivem je jednoznačně motiv afektivity a citu, stejně jako na odborném učilišti. V motivu afektivita a city se nachází motivační prvky, jako jsou přání odvděčit se

svým rodičům, snaha získat v budoucnosti odbornost a touha po činnosti a práci.

Obr.č. 9 *Dominující motiv na střední škole*

V grafu si můžeme povšimnout štítku „kombinované“ stejně jako na gymnáziu a odborném učilišti se zde nachází respondenti, kteří jsou ovlivněni dvěma motivy motivace. Jediný kombinovaný motiv, který se zde nachází hned u čtyř respondentů, je kombinace motivů kognice a poznávání s motivem efektivity a výkonu. Dominující motiv afektivity, je podle mého názoru, na odborné střední škole proto, protože učivo, které se v edukačním procesu předává studentům je zaměřené na jejich budoucí povolání. Na rozdíl o gymnázia, kde je učivo velice rozsáhlé a dotýká se hned několika oblastí. Na odborné střední škole se učivo zaměřuje přímo na oblast oboru, který studujete např., pokud studujete informační a komunikační technologie, budete zde mít nejspíše předměty, jakou jsou programování, hardware, software a podobně. Určitě se zde neseťkáte s předměty, jako jsou například sociologie, metodologie nebo psychologie.

Když se podívám tedy na můj hlavní výzkumný cíl ***zjistit, jaká je nejvyskytovanější forma motivace na středních školách, učilištích a víceletých gymnáziích.***

Mohu data interpretovat v tabulce.

Vzdělávací instituce	Dominantní motiv
Gymnázium	Efektivita, výkon
Odborné učiliště	Afektivita, city
Střední škola	Afektivita, city

Tabulka 7 *Srovnání dominujících motivů*

Na gymnáziu dominuje forma efektivita a výkonu. V následující tabulce můžeme graficky zpracované výsledky dotazníkového šetření.

Otázky určující motiv	Počet odpovědí
1 Touha po vědomostech	243
2 Snaha dosáhnout dobrou známku	258
3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího	208
4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky	228
5 Přání odvděčit se svým rodičům	235
6 Snaha získat v budoucnosti odbornost	287
7 Touha po činnosti a práci	212
8 Snaha být užitečný ve společnosti	244
9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál	169

Tabulka 8 *Odpovědi respondentů z gymnázia*

V tabulce můžeme vidět, kolikrát byla každá otázka při on-line testování na gymnáziu zvolena. V tabulce jasně vidíme, že nejvíce krát byla zvolena odpověď „Snaha získat v budoucnosti odbornost“ z téhle odpovědi můžeme vyvodit, že většina žáků gymnázia se chystá pokračovat na vysokou školu. Gymnázium má zde výhodu oproti ostatním školám, že pokud student chce pokračovat dále na vysokou školu, tak si v podstatě může vybrat tu, která ho baví a to díky jeho širokému přehledu, který na gymnáziu nepochybně získá.

Také si v tabulce můžeme povšimnout, že nejméně motivujícím prvkem, díky odpovědím od respondentů, je „Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál“. Dle informací, získaných z on-line dotazníkového šetření soudím, že jde zde více, pro studenty, důležitých prvků, které je motivují. Pro studenty gymnázia je největší motivace získat

v budoucnosti odbornost, co si můžeme přeložit jako pokračovat ve studiu na vysoké škole nebo univerzitě.

Další zjištěný údaj, který mi přijde velice zajímavý, je to, že žáky gymnázia motivuje více „Snaha dosáhnout dobrou známku“ než „Touha po vědomostech“. Můžeme se domnívat že, na žáky může působit velký tlak z nejistoty, zda se dostanou na vybranou vysokou školu nebo univerzitu, tedy snaží se mít co nejlepší hodnotící průměr a proto jsou snahou dostat dobrou známku motivováni více než touhou po vědomostech.

Na odborném učilišti dominuje forma afektivity a citů. V následující tabulce můžeme vidět graficky zpracované výsledky dotazníkového šetření.

Otázky určující motiv	Počet odpovědí
1 Touha po vědomostech	71
2 Snaha dosáhnout dobrou známku	67
3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího	66
4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky	56
5 Přání odvděčit se svým rodičům	97
6 Snaha získat v budoucnosti odbornost	132
7 Touha po činnosti a práci	142
8 Snaha být užitečný ve společnosti	126
9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál	47

Tabulka 9 *Odpovědi respondentů z odborného učiliště*

V tabulce si můžeme všimnout, že oproti gymnáziu, jsou žáci na odborném učilišti nejvíce motivováni „Touhou po činnosti a práci“. Je tomu tak z hlediska toho, že žáci odborného učiliště mají většinou v plánu hned po škole začít pracovat. Jak jsem se již zmiňoval, najdou se zde výjimky, které chtějí ve studiu pokračovat.

„Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál“ je zde stejně jako na gymnáziu, nejméně motivujícím faktorem.

Dalším překvapivým výsledkem výzkumu je fakt, že studenti odborného učiliště označili svými odpověďmi faktory „Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího“ a „Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky“ za velice málo motivující. Můžeme tedy vyvodit

závěr, že studenti odborného učiliště se nejvíce snaží o získání odbornosti, o užitečnost ve společnosti a o získání práce více, než o uznání vyučujícího nebo o autoritu mezi spolužáky. Můžeme se domnívat, že studenti jsou tedy nejvíce motivováni vidinou zisku z práce, kterou budu po dokončení odborného učiliště vykonávat. Tuhle domněnku můžeme také potvrdit skutečností, že studenti odborného učiliště také uvedli „Přání odvděčit se svým rodičům“ jako středně motivující. Můžeme si tedy myslet, že studenti jsou za dobré výsledky v praktické výuce odměňováni finančně. Za úspěchy v teoretické výuce motivace rodiny nemá tak velký vliv z hlediska odpovědí studentů faktor „Snaha dosáhnout dobrou známku“, myslím si tedy, že odměny od rodiny přichází za úspěchy praktické než za úspěchy teoretické.

Na střední škole dominuje forma afektivity a citů. V následující tabulce můžeme graficky zpracované výsledky dotazníkového šetření.

Otázky určující motiv	Počet odpovědí
1 Touha po vědomostech	228
2 Snaha dosáhnout dobrou známku	265
3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího	169
4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky	146
5 Přání odvděčit se svým rodičům	293
6 Snaha získat v budoucnosti odbornost	393
7 Touha po činnosti a práci	328
8 Snaha být užitečný ve společnosti	351
9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál	195

Tabulka 10 *Odpovědi respondentů ze střední školy*

Stejně jako na gymnáziu zde respondenti ze střední školy uvedli, že jako nejvíce motivující faktor jim zde přišlo „Snaha získat v budoucnosti odbornost“. Můžeme si to zde vysvětlit stejně jako na gymnáziu, tedy studenti se po absolvování školy chystají pokračovat ve studiu na vysoké škole nebo univerzitě. Také zde tato informace může být chápána jako zdokonalování svých znalostí například pomocí různých kurzů, seminářů apod..

Stejně jako na gymnáziu zde vyšel výsledek, že studenti mají větší zájem dostat dobrou známku než se dozvědět něco nového.

Motiv „snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky“ je zde podle žáků střední školy označen jako nejméně motivující. Je zde ještě více nemotivující než na odborném učilišti.

Vzdělávací instituce	afektivita/city	efektivita/výkon	kognice/poznávání	kombinované
Gymnázium	19 (32,2 %)	25 (42,3 %)	9 (15,2 %)	6 (10,1 %)
Střední škola	50 (73,6 %)	7 (10,2 %)	7 (10,2 %)	4 (5,8 %)
Odborné učiliště	17 (65,3 %)	4 (15,3 %)	3 (11,5 %)	2 (7,6 %)

Tabulka 11 *Míra dominujících motivů na vzdělávacích institucích*

V tabulce si můžete detailně povšimnout, jaká je míra výskytu dominantních motivů na jednotlivých vzdělávacích institucích.

Hlavní cíl mojí bakalářské práce, zjistit, jaká je nejvyskytovanější forma motivace na středních školách, učilištích a víceletých gymnáziích.

Výsledkem hlavního cíle mojí bakalářské práce je tedy, že nejvyskytovanější forma motivace na středních školách, v okrese Břeclav, je forma Afektivita a city.

Z tabulky si také můžeme odpovědět na dílčí cíl 5-Zjistit, zda jsou rozdíly v motivech na gymnáziích a ostatních středních školách.

Zjistíme tedy, že na gymnáziu převládá motiv efektivita/výkon, na střední škole, stejně jako na odborném učilišti převládá ve větší míře než na gymnáziu motiv afektivita/city.

Motiv efektivy a výkonu je na střední škole a na odborném učilišti zastoupen ve značně **menší** míře než na gymnáziu.

Oproti tomu motiv kognice/poznání je ve všech třech výzkumem zahrnutých vzdělávacích institucích, označen respondenty za **nejméně motivující**.

Dále si můžeme povšimnout, že nejvíce kombinovaných motivů nalezneme na gymnáziu.

Dále budu potvrzovat nebo zamítat předpoklady, navazující na dílčí cíl pět.

Vzdělávací instituce	kognice/poznávání
Gymnázium	15,2 %
Odborné učiliště	11,5 %

Tabulka 12 Srovnání gymnázia a odborného učiliště

Z tabulky si můžeme jasně všimnout, že na gymnáziu převládá motiv kognice a poznávání více, než na odborném učilišti. Ovšem tedy velice těsně. Celkově je motiv kognice a poznávání nejméně motivujícím motivem na všech testovaných školách.

Můžeme zde tedy **potvrdit** můj předpoklad H 5- Předpokládám, že u žáků Gymnázia převažuje kognitivní motivace více než u žáků Učiliště.

Vzdělávací instituce	Efektivita/výkon
Gymnázium	42,3 %
Střední škola	10,2 %

Tabulka 13 Srovnání gymnázia a střední školy

Z interpretovaných dat v tabulce můžeme zjistit, že míra výskytu motivu efektivity a výkonu, je na gymnáziu značně vyšší než na střední škole. Jedná se o opravdu velký rozdíl, tedy přesněji o 32 %. Jak jsem se již ve své práci zmiňoval, tento faktor může ovlivnit náročnost a velký rozsah učiva na gymnáziu. Svůj stanovený předpoklad:

H 6 – Předpokládám, že u žáků Střední Školy převažuje efektivní motivace více než u žáků Gymnázia, tedy zamítám.

Vzdělávací instituce	afektivita/city
Odborné učiliště	65,3 %
Střední škola	73,5 %

Tabulka 14 Srovnání střední školy a odborného učiliště

Informace získané do respondentů ze střední školy a odborného učiliště, které jsem interpretoval do tabulky, mě nyní pomohou potvrdit, nebo vyvrátit můj předpoklad.

H 7 – Předpokládám, že u žáků Učiliště převažuje afektivní motivace více než u žáků Střední školy

Předpoklad H 7 díky získaným informacím a realitě, že na střední škole o 8,2 % převažuje afektivní motivace, **zamítám.**

5.2 Dominující motivy závislé na věku

Další téma, kterému se budu ve svojí bakalářské práci věnovat je dílčí cíl1 – Zjistit, zda jsou u žáků dominující motivy závislé na věku.

Také zde budu potvrzovat nebo zamítat předpoklady, které se k dílčímu cíli1 vztahují.

Začneme tedy interpretací dat z odborného učiliště.

Dominantní motiv	Do 17 let (včetně 17)	Od 17 let
Kognice poznávání	2	1
Efektivita, výkon	3	1
Afektivita, city	10	7
Kombinované	2	0

Tabulka 15 *Srovnání dominujících motivů podle věku respondentů na odborném učilišti*
Na první pohled si zde můžeme všimnout, že dominující motiv je v obou případech, tedy u žáků starých sedmnáct let nebo mladších i u žáků starších 17 let stejný. V největší míře jsou zde žáci motivováni motivem afektivity a citů. Velký rozdíl, kterého si zde můžeme všimnout na první pohled je, že u studentů starších sedmnácti let se nevyskytuje kombinovaný motiv. Na druhé straně u sedmnáctiletých a mladších studentů se kombinovaný motiv vyskytuje hned dvakrát. Celkový výskyt kombinovaného motivu na odborném učilišti je tedy pouze u sedmnáctiletých a mladších žáků.

Pokračujeme interpretací dat získaných z on-line dotazníkového šetření na střední škole.

Dominantní motiv	Do 17 let (včetně 17)	Od 17 let
Kognice poznávání	4	3
Efektivita, výkon	1	6
Afektivita, city	26	24
Kombinované	3	1

Tabulka 16 *Srovnání dominujících motivů podle věku respondentů na střední škole*

Z dat interpretovaných v tabulce můžeme zjistit hned několik věcí. Stejně, jak u výsledků z odborného učiliště, se zde větší míra kombinovaných motivů vyskytuje převážně u sedmnáctiletých a mladších žáků. Dále zde můžeme zjistit nárůst motivu efektivitu u starších žáků. Může se tak dít z důvodu většího množství informací, které jsou žákům předávány. Můžeme si zde také všimnout klesající tendence u motivu kognice a poznávání a u motivu afektivity a citů. Můžeme se domnívat, že se z těchto motivů přechází na motiv efektivitu, kvůli většímu očekávání od studentů ve vyšších ročnících.

Dále budeme pokračovat informacemi, získaných na gymnáziu.

Dominantní motiv	Do 17 let (včetně 17)	Od 17 let
Kognice poznávání	3	6
Efektivita, výkon	16	9
Afektivita, city	9	10
Kombinované	3	3

Tabulka 17 Srovnání dominujících motivů podle věku respondentů na gymnáziu

Z tabulky můžeme vyčíst hned několik zajímavých informací. V porovnání s odborným učilištěm a střední školou zde není větší výskyt kombinovaného motivu u mladších žáků. Na gymnáziu je výskyt kombinovaného motivu stejný jak u mladších tak i u starších.

Dále si zde můžeme povšimnout faktu, že stejně jako u střední školy, tak i zde má motiv afektivity a citů klesající tendenci. Ovšem na rozdíl od střední školy se zde nenavýšuje motiv efektivitu a výkonu. Navyšuje se zde motiv kognice a poznávání. Můžeme se domnívat, že starší žáci zjistili, co je ve škole baví za předměty a ze zvolených předmětů se snaží načerpat nové informace.

Dále je zde na rozdíl od střední školy. Klesající tendence u motivu efektivitu a výkonu. Na střední škole jsem se domníval, že se tento jev děje v souvislosti s větším nárokem na žáky. Zde s ovšem domnívám, že výskyt klesající tendence motivu efektivita, výkon má na svědomí přechod ze základní školy na gymnázium. Získaná data si můžeme vyložit tak, že při přechodu ze základní školy na gymnázium je na studenta navalen velký objem nových poznatků a informací. Student se s toutle skutečností musí vypořádat, musí se přizpůsobit novému režimu, který na nové studenty vyvíjí velký tlak. Jak si můžeme všimnout v tabulce, starší studenti jsou na režim zvyklí, zvládají tlak a velké objemy nového učiva.

V celkovém součtu získané údaje vypadají takto.

Dominantní motiv	Do 17 let (včetně 17)	Od 17 let
Kognice poznávání	9	10
Efektivita, výkon	20	16
Afektivita, city	45	41
Kombinované	8	4

Tabulka 18 *Srovnání dominujících motivů podle věku u všech respondentů*

V tabulce, kde jsou interpretována data získaná z on-line výzkumu, si můžeme všimnout, že motiv afektivity a citů je zde zastoupen v největším měřítku, jak u mladších respondentů tak i u starších.

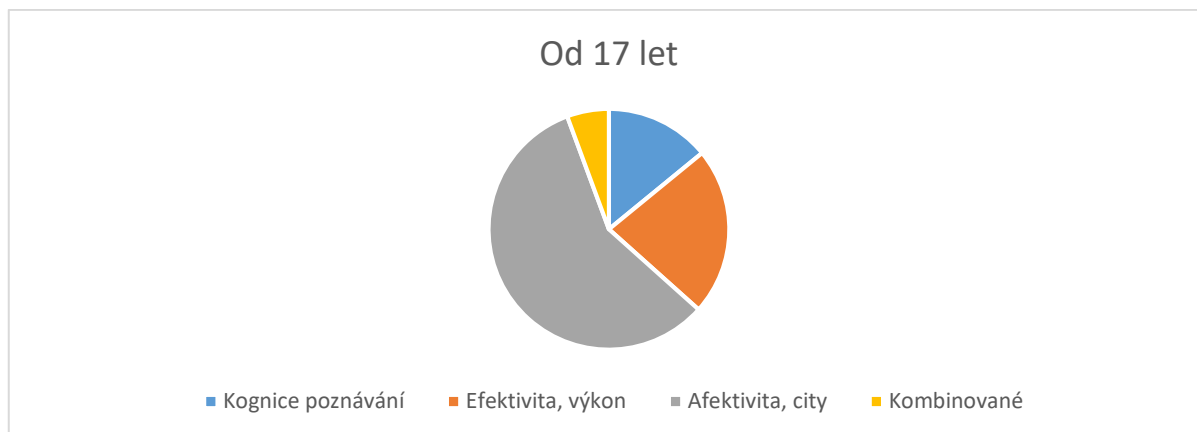
Dále si můžeme všimnout, že kombinované motivy se více vyskytují u mladších respondentů než u starších.

Motiv kognice a poznávání je více zastoupen u starších respondentů než u mladších.

Motiv efektivity a výkonu je zde více zastoupen mladšími respondenty.

Obr.č. 10 *Srovnání dominujících motivů podle věku u všech respondentů do 17 let*

Obr.č. 11 *Srovnání dominujících motivů podle věku u všech respondentů od 17 let*
Z více uvedených grafů a tabulek si můžeme potvrdit nebo zamítnout předpoklady, vztahující se k dílčímu výzkumnému cíli.

Díky informacím získaných z on-line výzkumu, které byly názorně interpretovány do grafů a tabulek mohu předpoklad H1- předpokládám, že u žáků do sedmnácti let převládá afektivní motivace více než u starších žáků, **potvrdit**.

Díky informacím získaných z on-line výzkumu, které byly názorně interpretovány do grafů a tabulek mohu předpoklad H 2 – předpokládám, že u žáků od sedmnácti let a výše převažuje efektivní motivace více než u mladších žáků, **zamítnout**.

5.3 Který motiv se nejvíce vyskytuje u dívek

Dále budu v mé bakalářské práci pokračovat dílčím výzkumným cílem dva, tedy zjistit, který motiv se nejvíce vyskytuje u dívek.

Začnu interpretací dat ze střední školy.

Motiv	Počet respondentů
Kognice poznávání	2
Efektivita, výkon	1
Afektivita, city	20
Kombinované	2

Tabulka 19 *Znázornění výskytu motivů u dívek na střední škole*

V tabulce si můžeme povšimnout, že nejvíce žen na střední škole je motivováno motivem afektivitou a citů. Ostatní motivy se zde vyskytují téměř minimálně. Efektivita a výkon se zde vyskytuje jednou, kognice a poznání dvakrát a kombinovaný motiv také dvakrát.

Jak jsem již ve své práci uváděl, do motivu afektivity a citů patří motivy jako přání odvděčit se svým rodičům, snaha získat v budoucnosti odbornost a touha po činnosti a práci.

Můžeme se tedy domnívat, že ženy na střední škole jsou v největší míře motivovány rodiči, získáním odbornosti a touhou po práci.

Dále budu pokračovat s interpretací dat, získaných z on-line dotazníkového šetření na gymnáziu.

Motiv	Počet respondentů
Kognice poznávání	5
Efektivita, výkon	17
Afektivita, city	11
Kombinované	4

Tabulka 20 Znárodnění výskytu motivů u dívek na gymnáziu

Na první pohled vidíme, že se do výzkumu zapojilo více dívek než na střední škole.

Ve své práci jsem uváděl, že výsledný kombinovaný motiv dvou respondentů byly všechny tři motivy. Zajímavé je, že oba respondenti s takovým výsledkem byly ženy. Dá se tedy na základě mého výzkumu říct, že motivace všech třech motivů, se vyskytuje jen u žen na gymnáziu.

Dále si zde můžeme povšimnout, že při srovnání se střední školou není dominantní motiv afektivita a city ale efektivita a výkon. Motivem efektivitu a výkonu je zde motivováno o hodně více žen, než na střední škole. Ovšem motiv kognice a poznání je zde stejně jak na střední škole, zastoupen nejméně.

Dále budu interpretovat data získaná na odborném učilišti. Mnou zkoumané odborné učiliště mělo obory spíše pro muže, proto se v mém výzkumu objevuje mále ženským respondentů z odborného učiliště.

Motiv	Počet respondentů
Kognice poznávání	0
Efektivita, výkon	1
Afektivita, city	3
Kombinované	0

Tabulka 21 Znárodnění výskytu motivů u dívek na odborném učilišti

V tabulce můžeme vidět, že stejně jako na střední škole je zde nejvíce zastoupený motiv afektivity a citů.

V tabulce interpretují všechny respondentky.

Motiv	Počet respondentů
Kognice poznávání	7(10,7%)
Efektivita, výkon	19(29,2%)
Afektivita, city	33(50,7%)
Kombinované	6(9,2%)

Tabulka 22 Znárodnění výskytu motivů u všech dívek

Ze získaných dat můžeme vyvodit výsledky. **Motiv kognice a poznání** jde u žen na gymnáziích, středních školách a odborných učilištích zastoupen **nejméně**.

Výsledek dílčího výzkumného cíle dva, tedy zjistit, který motiv se nejvíce vyskytuje u dívek.

Motiv afektivity a citů je u žen na gymnáziích, středních školách a odborných učilištích **zastoupen v největší míře**.

5.4 Který motiv se nejvíce vyskytuje u chlapců

Dále budu pokračovat dílčím výzkumným cílem číslo tři, tedy zjistit, který motiv nejvíce preferují chlapci.

Začnu interpretací dat získaných ze střední školy.

Motiv	Počet respondentů
Kognice poznávání	5
Efektivita, výkon	6
Afektivita, city	29
Kombinované	2

Tabulka 23 Znárodnění výskytu motivů u chlapců na střední škole

V tabulce si můžeme povšimnout, že stejně jako u žen na střední škole je dominantní motiv afektivita a city. Motiv afektivita a city je zde velice dominující.

Stejně jako u žen je zde motiv kognice a poznání zastoupen velice v malé míře.

Dále budeme pokračovat interpretací dat z gymnázia.

Motiv	Počet respondentů
Kognice poznávání	4
Efektivita, výkon	8
Afektivita, city	8
Kombinované	2

Tabulka 24 Znárodnění výskytu motivů u chlapců na gymnáziu

Zde můžeme zjistit, že u mužů na gymnáziu, jsou motivy efektivita a výkon a afektivita a city stejně zastoupeny. Dále se zde vyskytují kombinované motivy, nikoli však troj kombinované, jako se vyskytovaly u žen na gymnáziu.

Dále interpretuji data získaná z odborného učiliště.

Motiv	Počet respondentů
Kognice poznávání	3
Efektivita, výkon	1
Afektivita, city	14
Kombinované	2

Tabulka 25 Znárodnění výskytu motivů u chlapců na odborném učilišti

Z tabulky můžeme vyčíst, že dominantní motiv u mužů studujících na odborném učilišti, je motiv afektivity a citů. Nejméně zastoupen je zde motiv efektivita a výkonu. V porovnání se ženami, studující odborné učiliště se dominující motivy shodují.

Dále se podíváme, jak vypadá informace získané od všech mužských respondentů.

Motiv	Počet respondentů
Kognice poznávání	12 (16,2 %)
Efektivita, výkon	15 (20,2 %)
Afektivita, city	41 (55,4 %)
Kombinované	6 (8,1 %)

Tabulka 26 Znárodnění výskytu motivů u všech chlapců

V tabulce můžeme vidět, že **nejvíce dominující motiv je jednoznačně motiv afektivity a výkonu**, stejně jako u žen.

Dále si můžeme povšimnout, že **nejméně motivující motiv je motiv kognice a poznání, také stejně jako u žen**.

Dále můžeme zjistit, že jak muži, tak i ženy mají motiv efektivita a výkonu na druhém místě. Výsledek mého dílčího výzkumného cíle tři, tedy zjistit, který motiv nejvíce preferují chlapci.

U mužů na středních školách, gymnáziích a odborných učilištích **nejvíce preferují motiv afektivity a citů**.

Dále si zde ověřím zvolené předpoklady, tedy předpoklad H3 a předpoklad H4.

Z dat, získaných z on-line výzkumu na střední škole, gymnáziu a odborném učilišti **potvrzují** předpoklad H 3, předpokládám, že u dívek převažuje efektivní motivace více než u chlapců.

Z dat, získaných z on-line výzkumu na střední škole, gymnáziu a odborném učilišti **potvrzují** předpoklad H 4, předpokládám, že u chlapců převažuje kognitivní motivace více než u dívek.

5.5 Rozdíly v motivech u žáků alespoň s jedním rodičem, co má vysokoškolské vzdělání

Dále budu pokračovat dílčím výzkumným cílem číslo čtyři, budu zde zjišťovat, zda jsou rozdíly v motivech u žáků alespoň s jedním rodičem, co má vysokoškolské vzdělání.

Podmínka	Počet respondentů
Respondenti s aspoň jedním rodičem s vysokoškolským vzděláním	40 (27 %)
Respondenti s rodiči, kteří mají menší, než vysokoškolské vzdělání	113 (73 %)

Tabulka 27 Rozdělení respondentů podle vzdělání rodičů

V tabulce můžeme vidět, kolik respondentů z mého on-line výzkumu má vysokoškolsky vzdělaného rodiče. Také si můžeme povšimnout, že většina respondentů nemají vysokoškolsky vzdělané rodiče.

Dále rozdělím respondenty s rodiči, kteří mají vysokoškolské vzdělání.

Instituce	Respondenti s aspoň jedním rodičem s vysokoškolským vzděláním
Gymnázium	24 (60 %)
Odborné učiliště	2 (5 %)
Střední škola	14 (35 %)

Tabulka 28 Rozdělení respondentů podle institucí a vzdělání rodičů

Z interpretovaných dat v tabulce si můžeme povšimnout, že většina respondentů, kteří mají rodiče s vysokoškolským vzděláním, studuje na gymnáziu. Může tak být z důvodu, že se chtějí rodičům vyrovnat nebo být stejní jako oni.

Dále si zde můžeme všimnout, že dva studenti s rodiči s vysokoškolským vzděláním, studují na odborném učilišti. Na odborném učilišti studuje nejmenší procento studentů, kteří mají vysokoškolsky vzdělaného rodiče.

Instituce	Respondenti, kteří nemají rodiče s vysokoškolským vzděláním
Gymnázium	35 (31,2 %)
Odborné učiliště	24 (21,4 %)
Střední škola	53 (47,3 %)

Tabulka 29 Rozdělení respondentů podle institucí a vzdělání rodičů

V tabulce jsou interpretována data o respondentech, kteří nemají rodiče s vysokoškolským vzděláním.

Vidíme, že pro nejvíce respondentů, kteří nemají rodiče s vysokoškolským vzděláním, je nejvybíranější vzdělávací instituce střední škola. Oproti respondentům, kteří mají rodiče s vysokoškolským vzděláním, u kterých to bylo gymnázium. Můžeme si tedy myslet, že studenti, kteří nemají rodiče s vysokoškolským vzděláním, nechtějí po střední škole pokračovat na vysokou školu, můžou si myslet, že středoškolské vzdělání je pro ně dostačující, protože to vidí u svých rodičů.

Oproti tomu respondenti, kteří mají rodiče s vysokoškolským vzděláním a šli studovat na gymnázium, chtějí pokračovat, aby se například vyrovnali rodičům. Případně si mohou myslet, že středoškolské vzdělání není v této době dostačující. Tato skutečnost může také být ovlivněna okresem Břeclav, ve kterém je velké procento zemědělských prací. Respondenti nechtějí pracovat v oblasti zemědělství a mohou si myslet, že lepší vzdělání jim zajistí lepší pracovní místo.

Dále interpretuji získaná data.

Dominující motiv	Respondenti s aspoň jedním rodičem s vysokoškolským vzděláním
Kognice poznávání	6 (15 %)
Efektivita, výkon	13 (32,5 %)
Afektivita, city	15 (37,5 %)
Kombinované	6 (15 %)

Tabulka 30 Rozdělení respondentů podle dominujícího motivu a vzdělání rodičů

Z interpretovaných dat v tabulce si můžeme povšimnout, že nejvíce vyskytovaným motivem u respondentů s aspoň jedním rodičem s vysokoškolským vzděláním, je motiv afektivity a citu. Motiv kognice a poznávání je zde zastoupen nejméně.

Dominující motiv	Respondenti, kteří nemají rodičem s vysokoškolským vzděláním
Kognice poznávání	13 (11,5 %)
Efektivita, výkon	24 (21,3 %)
Afektivita, city	70 (61,9 %)
Kombinované	6 (5,3 %)

Tabulka 31 *Rozdělení respondentů podle dominujícího motivu a vzdělání rodičů*

Data z tabulky můžeme interpretovat takto, nejvíce zastoupený motiv u respondentů, kteří nemají rodiče s vysokoškolským vzděláním, je motiv afektivity a citu. Nejméně zastoupeným motivem je zde motiv kognice a poznávání. Pořadí dominujících motivů u respondentů s rodičem s vysokoškolským vzděláním, i u respondentů s rodiči bez vysokoškolského vzdělání, je stejné. U respondentů, kteří mají rodiče bez vysokoškolského vzdělání, se vyskytuje větší míra motivu afektivity a citů, než u respondentů, kteří mají rodiče s vysokoškolským vzděláním.

U respondentů s rodičem s vysokoškolským vzděláním, je větší míra kognice a poznání, než u respondentů s rodiči bez vysokoškolského vzdělání. Tento fakt *potvrzuje* předpoklad H8, tedy předpokládám, že u žáků, kteří mají alespoň jednoho rodiče s VŠ je větší forma kognitivní motivace než u žáků, kteří mají rodiče se SŠ či nižším vzděláním.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Svoji bakalářskou práci bych doporučil ke zlepšení motivace na středních školách, gymnáziích a odborných učilištích. Na základě bakalářské práce a provedeného on-line výzkumu jsem zjistil, čím jsou studenti motivováni nejvíce a čím naopak nejméně. Pro budoucí plánování metod práce se studenty by mohly výsledky mého výzkumu pomoci při výběru metod a forem výuky, které by více motivovali studenty k lepšímu dosahování jejich studijních a později profesních cílů.

Pokaždé, když učitel dostane novou třídu žáků, mohl by v první hodině provést rychlý výzkum pomocí mého dotazníku. Zjistil by, co žáky motivuje a podle výsledků by se zařídil. Mohl by změnit přístup k žákům, způsob výkladu učiva apod..

Myslím si, že kdyby každý učitel věděl, jaký motiv jeho studenty motivuje nejvíce, bude jejich motivování snadnější a účinnější. Například, když jeho studenti budou nejvíce motivováni touhou po vědomostech, tak nebude stavět motivaci na základě motivu zavděčení se rodičům nebo napodobovat známé osobnosti.

Pokud bude například žák motivován získáním nových vědomostí, bude učitel formovat edukační proces tak, aby se student dozvěděl co nejvíce nových a zajímavých informací.

Pokud bude dominující motiv „zavděčit se rodičům“, tak bude učitel edukační proces stavět třeba na tom, aby se rodiče studentů dozvěděli o jejich úspěchu.

Tato práce by v takových případech mohla pomoci.

Dále bych doporučil ve výzkumu pokračovat a po skončení pandemie Covidu-19 provést výzkum prezenčně. Dle mého názoru, by mohl být větší počet zapojených respondentů.

Další užitečný krok by byl, kdyby se výzkum provedl za dva roky a zaměřil by se na to, jestli se u stejných studentů mění dominující motiv, ve vztahu k jejich době studia.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaká je nejvyskytovanější forma motivace na středních školách, učilištích a víceletých gymnáziích v okrese Břeclav. V teoretické části byly vysvětleny pojmy jako jsou motiv, motivace, potřeba. Pozornost byla věnována i motivačním teoriím, například teorii Abrahama Maslowa a dalších.

V praktické části bylo z on-line dotazníkového šetření zjištěno, že žáci středních škol a odborného učiliště jsou nejvíce motivováni afektivitou a city. Žáci gymnázia jsou nejvíce motivováni efektivitou a výkonem. Respondenti jako nejvíce motivující motiv uváděli získání odbornosti.

Dále se zde vyskytli respondenti, kteří byli motivováni více než jedním motivem. Na gymnáziu se vyskytli dva respondenti, kteří byli dokonce motivováni třemi motivy. Tento jev se vyskytl pouze u mladších studentů gymnázia. V bakalářské práci jsem uvedl své názory na tento jev a označil ho za „ideální motivaci“.

V bakalářské práci jsem se také zabýval srovnáním gymnázia a střední školy. Porovnával jsem zde motivaci jejich studentů a zjistil jsem, že studenti na gymnáziu jsou ve větší míře motivováni pokračováním studia na vysokých školách, na kterých získají potřebnou odbornost.

Výzkum probíhal v poměrně komplikované době pandemie Covidu-19, kdy byly zavřené všechny vzdělávací instituce a probíhal lockdown. Výzkum musel být tedy namísto osobního předání dotazníku respondentům na gymnáziích, odborných učilištích a středních školách, proveden v on-line prostředí. Problémy se vyskytly především v komunikaci se zástupci škol, protože měli plno práce s distanční výukou a bylo tedy těžké dostat dotazníky ke studentům.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BEDRNOVÁ, E.; NOVÝ, I. a kol. Psychologie a sociologie řízení. 1. vyd. Praha: Management Press, 1998. 559 s. ISBN 80-85943-57-3.
2. DRAPELA, Victor J. Přehled teorií osobnosti. 4. vyd. Překlad Karel Balcar. Portál, 2003, 175 s. ISBN 80-717-8766-3.
3. HARTL, P. a HARTLOVÁ, H. Psychologický slovník. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 776 s. ISBN 80-7178-303-X
4. Helus,Zd., et al. Psychologie školní úspěšnosti žáků. Praha: SPN, 1979.263 s.
5. HOMOLA, Miloslav. Motivace lidského chování. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.
6. HORSKÁ, Viola. Koučování ve školní praxi. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 174 s. ISBN 978- 802-4724-508.
7. Hrabal, V., at al. Psychologické otázky motivace ve škole. 1. vydání, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984. 254s
8. HRABAL, Vladimír, František MAN a Isabella PAVELKOVÁ. Psychologické otázky motivace ve škole. 2. upravené vyd. Praha: Státní pedagogické nakl., 1989, 232 p. ISBN 80-042-3487-9
9. HRABAL, Vladimír, František MAN a Isabella PAVELKOVÁ. Psychologické otázky motivace ve škole. 2. upravené vyd. Praha: Státní pedagogické nakl., 1989, 232 p. ISBN 80-042-3487-9.
10. HVOZDÍK, Ján. Základy školskej psychológie. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1986.
11. KOHOUTEK, Rudolf a Jaroslav ŠTĚPANÍK. Psychologie práce a řízení. Brno, 223 s. 2000. Brno: Cerm, 2000. ISBN 80-214-1552-5.
12. LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole. Vyd. 1. Překlad Jakub Dobal. Praha: Portál, 1999, 199 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8205-X.
13. Mareš, J. Styly učení žáků a studentů. Praha: Portál, 1998. 239 s

14. NAKONEČNÝ, Milan. Psychologie osobnosti. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-
15. PAVELKOVÁ, Isabella. Motivace žáků k učení: perspektivní orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2002. ISBN 80-7290-092-7.
16. PLHÁKOVÁ, Alena. Učebnice obecné psychologie. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 472 s. ISBN 978-802-0014-993.
17. SMĚKAL, Vladimír. Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání. 2. oprav. vyd. Brno: Barrister, 2007. ISBN 80-865-9865-9.
18. ŠAMÁNKOVÁ, Marie. Lidské potřeby ve zdraví a nemoci aplikované v ošetrovatelském procesu: [teoretické základy a metodika]. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 134 s. Sestra. ISBN 978-802-4732-237.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr.č. 1 Přehledná hierarchie potřeb (Smékal, 2007).....	16
Obr.č. 2 Maslowova pyramida potřeb (Plháková, 2004).....	16
Obr.č. 3 Alderferův ERG model (Lokšová, Lokša, Praha 1999).....	17
Obr.č. 4 Srovnání znaků vnitřní a vnější motivace (Lokšová, Lokša,1999).....	24
Obr.č. 5 <i>Porovnání respondentů a vzdělávacích institucí</i>	38
Obr.č. 6 <i>Dominující motiv na gymnáziu</i>	39
Obr.č. 7 <i>Dominující kombinovaný motiv</i>	40
Obr.č. 8 <i>Dominující motiv na odborném učilišti</i>	41
Obr.č. 9 <i>Dominující motiv na střední škole</i>	43
Obr.č. 10 <i>Srovnání dominujících motivů podle věku u všech respondentů do 17 let</i>	51
Obr.č. 11 <i>Srovnání dominujících motivů podle věku u všech respondentů od 17 let</i>	52

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 <i>technika motivů</i>	32
Tabulka 2 <i>Porovnání respondentů a vzdělávacích institucí</i>	37
Tabulka 3 <i>Dominující motiv na gymnáziu</i>	38
Tabulka 4 <i>Dominující kombinovaný motiv na gymnáziu</i>	40
Tabulka 5 <i>Dominující motiv na odborném učilišti</i>	41
Tabulka 6 <i>Dominující motiv na střední škole</i>	42
Tabulka 7 <i>Srovnání dominujících motivů</i>	44
Tabulka 8 <i>Odpovědi respondentů z gymnázia</i>	44
Tabulka 9 <i>Odpovědi respondentů z odborného učiliště</i>	45
Tabulka 10 <i>Odpovědi respondentů ze střední školy</i>	46
Tabulka 11 <i>Míra dominujících motivů na vzdělávacích institucích</i>	47
Tabulka 12 <i>Srovnání gymnázia a odborného učiliště</i>	48
Tabulka 13 <i>Srovnání gymnázia a střední školy</i>	48
Tabulka 14 <i>Srovnání střední školy a odborného učiliště</i>	48
Tabulka 15 <i>Srovnání dominujících motivů podle věku respondentů na odborném učilišti</i>	49
Tabulka 16 <i>Srovnání dominujících motivů podle věku respondentů na střední škole</i>	49
Tabulka 17 <i>Srovnání dominujících motivů podle věku respondentů na gymnáziu</i>	50
Tabulka 18 <i>Srovnání dominujících motivů podle věku u všech respondentů</i>	51
Tabulka 19 <i>Znázornění výskytu motivů u dívek na střední škole</i>	52
Tabulka 20 <i>Znázornění výskytu motivů u dívek na gymnáziu</i>	53
Tabulka 21 <i>Znázornění výskytu motivů u dívek na odborném učilišti</i>	54
Tabulka 22 <i>Znázornění výskytu motivů u všech dívek</i>	54
Tabulka 23 <i>Znázornění výskytu motivů u chlapců na střední škole</i>	55
Tabulka 24 <i>Znázornění výskytu motivů u chlapců na gymnáziu</i>	55
Tabulka 25 <i>Znázornění výskytu motivů u chlapců na odborném učilišti</i>	55
Tabulka 26 <i>Znázornění výskytu motivů u všech chlapců</i>	56
Tabulka 27 <i>Rozdělení respondentů podle vzdělání rodičů</i>	57
Tabulka 28 <i>Rozdělení respondentů podle institucí a vzdělání rodičů</i>	57
Tabulka 29 <i>Rozdělení respondentů podle institucí a vzdělání rodičů</i>	58
Tabulka 30 <i>Rozdělení respondentů podle dominujícího motivu a vzdělání rodičů</i>	58
Tabulka 31 <i>Rozdělení respondentů podle dominujícího motivu a vzdělání rodičů</i>	59

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Metoda rychlého orientačního zjištění dominujících motivů učení

Motivace žáků k lepším výsledkům na střední škole

Jsem žákem

- střední školy
- Gymnázia
- Odborného učiliště

Jsem

- Muž
- Žena

Jaké je vzdělání rodičů? (matka)

- Základní
- Vyučená
- Středoškolské
- Vysokoškolské

Jaké je vzdělání rodičů? (otec)

- Základní
- Vyučený
- Středoškolské
- Vysokoškolské

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 1 Touha po vědomostech
- 3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího

Věk

- 15
- 16
- 17
- 18
- 19 a více

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 1 Touha po vědomostech
- 2 Snaha dosáhnout dobrou známku

⋮

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 1 Touha po vědomostech
- 4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 1 Touha po vědomostech
- 5 Prání odvděčit se svým rodičům

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 1 Touha po vědomostech
- 6 Snaha získat v budoucnosti odbornost

⋮

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 1 Touha po vědomostech
- 7 Touha po činnosti a práci

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 1 Touha po vědomostech
- 8 Snaha být užitečný ve společnosti

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 1 Touha po vědomostech
- 9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 2 Snaha dosáhnout dobrou známku
- 3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 2 Snaha dosáhnout dobrou známku
- 4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky

...

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 2 Snaha dosáhnout dobrou známku
- 5 Přání odvděčit se svým rodičům

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 2 Snaha dosáhnout dobrou známku
- 6 Snaha získat v budoucnosti odbornost

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 2 Snaha dosáhnout dobrou známku
- 7 Touha po činnosti a práci

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 2 Snaha dosáhnout dobrou známku
- 8 Snaha být užitečný ve společnosti

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 2 Snaha dosáhnout dobrou známku
- 9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího
- 4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího
- 5 Přání odvděčit se svým rodičům

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího
- 6 Snaha získat v budoucnosti odbornost

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího
- 7 Touha po činnosti a práci

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího
- 8 Snaha být užitečný ve společnosti

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 3 Snaha zasloužit si vděčnost a uznání vyučujícího
- 9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky
- 5 Přání odvděčit se svým rodičům

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky
- 6 Snaha získat v budoucnosti odbornost

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky
- 7 Touha po činnosti a práci

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky
- 8 Snaha být užitečný ve společnosti

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 4 Snaha mít autoritu a být vážený mezi spolužáky
- 9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál

...

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 5 Přání odvděčit se svým rodičům
- 6 Snaha získat v budoucnosti odbornost

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 5 Přání odvděčit se svým rodičům
- 7 Touha po činnosti a práci

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 5 Přání odvděčit se svým rodičům
- 8 Snaha být užitečný ve společnosti

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 5 Přání odvděčit se svým rodičům
- 9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 6 Snaha získat v budoucnosti odbornost
- 7 Touha po činnosti a práci

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 6 Snaha získat v budoucnosti odbornost
- 8 Snaha být užitečný ve společnosti

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 6 Snaha získat v budoucnosti odbornost
- 9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 7 Touha po činnosti a práci
- 8 Snaha být užitečný ve společnosti

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 7 Touha po činnosti a práci
- 9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál

vyberte možnost, které vás ve studiu více motivuje.

- 8 Snaha být užitečný ve společnosti
- 9 Snaha napodobovat významné lidi, vážené učitelé, svůj ideál